ผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577

EXECUTIVE SUMMARY REPORT

: Thammasat University Rangsit Campus
Master Plan 2034

จัดทำโดย ศูนยนวัตกรรมการออกแบบและวิจัย
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พุทธศักราช 2557

สารบัญ

จุดเริ่มต้น ณ ทุ่งรังสิต

บทที่ 1

- ปณิธาณจาก อ.ป๋วย
- สาส์นจากผู้บริหาร
  - อธิการบดี
  - รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและบริหารศูนย์รังสิต
  - รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา
- วิสัยทัศน์ธรรมศาสตร์ 100 ปี

สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้

บทที่ 2

- ธรรมศาสตร์ในปี พ.ศ.2557
- ธรรมศาสตร์ในปี พ.ศ.2577
- ศักยภาพและข้อจำกัดพื้นที่ศูนย์รังสิต

พร้อมก้าวสู่อนาคต

บทที่ 3

- แนวคิดการปรับปรุงผังแม่บท
- อัตลักษณ์ธรรมศาสตร์
- แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน

เรื่องราวของผังแม่บท

บทที่ 4

- การแบ่งส่วนพื้นที่ใช้งานและอาคาร
- การกำหนดความหนาแน่นและสัดส่วนพื้นที่เปิดโล่ง
- ระบบการสัญจร
- ระบบภูมิทัศน์และพื้นที่เปิดโล่ง
- การรับรู้จินตภาพของพื้นที่
- ระบบสาธารณูปโภค

เป็นจริงด้วยการปฏิบัติ

บทที่ 5

- หน่วยงานที่รับผิดชอบและแนวทางปฏิบัติ
- ระยะการพัฒนา
- ข้อควบคุมต่างๆ

ก้าวต่อไปของศูนย์รังสิต

บทที่ 6

- โครงการอุทยานการเรียนรู้ ป๋วย 100 ปี และสวนสาธารณะธรรมศาสตร์
- โครงการอาคารจอดรถ 1,000 คัน และร้านค้าประตูเชียงรากใหม่
- โครงการสวนพลังงานธรรมศาสตร์ 80 ปี
- โครงการสวนสมุนไพร
- โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สนามธรรมจักรรวมใจ
- โครงการกลุ่มอาคารเรียนรวม
- โครงการวางผังและออกแบบลานกิจกรรมหน้าศูนย์กีฬา

บทที่ 1 จุดเริ่มต้น ณ ทุ่งรังสิต

ปณิธานจาก อาจารย์ป๋วย

“เมื่อผมมาเข้ารับงาน ผมได้ให้ความสนใจเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เห็นว่าควรจะดำเนินการตามที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในอดีตได้จัดหาที่ไว้แล้ว 2,340 ไร่ ณ ทุ่งรังสิต ทางมหาวิทยาลัยได้แบ่งให้สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียเช่าไป 1000 ไร่ ทั้งนี้โดยเห็นการประโยชน์ทางการศึกษาโดยส่วนรวมของประชาชนชาวไทย และด้วยความหวังที่จะสร้างบริเวณนี้ให้เป็นสังคมทางวิชาการ”

- จุลสารธรรมศาสตร์ มิถุนายน 2519 ป๋วย อึ๊งภากรณ์ -

จากอดีตจนถึงปัจจุบันมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 1,757 ไร่ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก จากปี พ.ศ.2527 ที่เริ่มมีการเรียนการสอน จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 30 ปี ด้วยคณะวิชาและจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาโครงสร้าง ระบบสาธารณูปโภค ขยายพื้นที่อาคารและการพัฒนาต่างๆ อย่างต่อเนื่องของมหาวิทยาลัย การพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ครั้งที่ 13 ในปี พ.ศ.2541 ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผลกระทบของอุทกภัยในปี พ.ศ.2554 เพื่อให้การดำเนินการพัฒนามหาวิทยาลัยในระยะยาวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยชั้นนำแห่งเอเชียที่น่าประทับใจต่อนักศึกษา บุคลากรและผู้มาเยือน

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจึงเห็นสมควรที่จะให้มีการปรับปรุงผังแม่บทระยะยาวของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต อันจะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยในภายภาคหน้า จึงสรุปเป็นนโยบายและแนวทางเบื้องต้นในการปรับปรุงกายภาพของศูนย์รังสิตทั้งหมด 5 นโยบาย ดังนี้

1) การสร้าง “ศูนย์กลาง” ของชุมชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาคมของศูนย์รังสิตให้เป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น

2) การส่งเสริมจิตวิญญาณของความเป็นธรรมศาสตร์ และสร้างเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต รวมทั้งเรื่องของอาคาร สิ่งก่อสร้าง ป้าย และด้านกายภาพอื่นๆ

3) มุ่งพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว มีเป้าประสงค์เพื่อที่จะส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4) การป้องกันน้ำท่วมอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การขุดลอกคูคลอง การจัดการงานระบบสาธารณูปโภค เพื่อรับมือในช่วงน้ำท่วม

5) การปรับพื้นที่เพื่อรองรับการพัฒนารถไฟฟ้าสายสีแดงและเชื่อมโยงกับชุมชนและสภาพแวดล้อมโดยรอบ

ภาพโดย Possathorn Hanratchata

สาส์นจากผู้บริหาร

“สังคมแห่งการเรียนรู้”

ศ.ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์
อธิการบดี

“ผมอยากเห็นธรรมศาสตร์เป็นแหล่งชุมนุมของผู้รู้ ทั้งที่เป็นอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษา เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ผู้อยู่ในธรรมศาสตร์และผู้ผ่านไปมาได้รับความรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าและมีความสุข

แน่นอนว่า ‘ฝัน’ ดังกล่าวจะเกิดขึ้นจริงได้ก็ต่อเมื่อบุคลากรทุกภาคส่วนของธรรมศาสตร์มีความสุขและมีชีวิตที่ดีในการทำงาน ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่”

“บทบาทในอนาคตของมหาวิทยาลยที่จะต้องเน้น คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะฉะนั้นบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยผลิตออกมา หากมีความรู้เฉพาะด้านอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ จะต้องรู้แบบบูรณาการ สามารถแก้ปัญหาได้ และพัฒนาความรู้ด้านต่างๆ ด้วยตัวเอง”

รศ. เกศินี วิฑูรชาติ
รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและบริหารศูนย์รังสิต
พ.ศ. 2557

“เรื่องพลังงาน ทั้งการประหยัดพลังงาน และหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ ตึกใหม่ที่สร้างต้องได้มาตรฐานของสถาบันอาคารเขียวไทย ขณะเดียวกันอาคารเก่าต้องปรับปรุง เพื่อให้มีคาร์บอน-ฟุตพรินต์น้อยที่สุด นอกจากนี้จะดูเรื่องการจัดการขยะ การจัดการน้ำ รวมถึงรถโดยสารที่ใช้ในมหาวิทยาลัยต้องลดมลภาวะ และ 70% ของพื้นที่มหาวิทยาลัยต้องพื้นที่เป็นสีเขียว ตลอดจนการศึกษาและการวิจัยที่จะต้องมีแนวคิดเรื่องความยั่งยืนเข้าไปประยุกต์ใช้ด้วย”

ผศ.ดร. ปริญญา เทวานฤมิตรกุล
รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา
พ.ศ. 2557

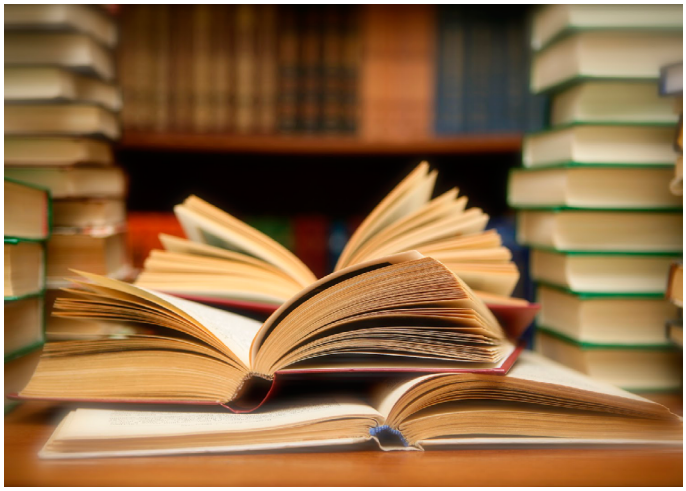
วิสัยทัศน์ธรรมศาสตร์ 100 ปี

การรวบรวมวิสัยทัศน์ผ่านคำถาม “ธรรมศาสตร์จะเป็นมหาวิทยาลัยแบบใดเมื่อครบ 100 ปี ในปี พ.ศ.2577” จากการระดมความคิดเห็นประชาคมธรรมศาสตร์ (Public hearing) อันประกอบด้วยคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา รวมทั้งตัวแทนศิษย์เก่า และจากการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group) ผู้บริหารมหาวิทยาลัย สรุปเป็นประเด็นเป้าหมายธรรมศาสตร์ 100 ปี ได้ 4 เป้าหมายดังนี้

เป้าหมายที่ 1 ธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อประชาชน

จากอดีตถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีความเข้มแข็งด้านความเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อประชาชน โดยประชาคมธรรมศาสตร์ทุกภาคส่วนมีความคาดหวังไปทางเดียวกันว่าเมื่อธรรมศาสตร์ครบ 100 ปี ธรรมศาสตร์ยังคงเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นที่พึ่งของประชาชนและสังคม ให้เป็นที่รู้จักในระดับโลกด้านการเป็นมหาวิทยาลัยวิชาการและวิจัยที่เป็นไปเพื่อประชาชน และสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นมหาวิทยาลัยตัวอย่างของการส่งเสริมประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นและความหลากหลายในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของการตั้งมหาวิทยาลัย **“มหาวิทยาลัยย่อมอุปมา ประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้ อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักเสรีภาพของการศึกษา”** ตลอดจนเป็นแนวทางปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถึงปัจจุบัน ที่มีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิต ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นผู้นำ ที่เสียสละเพื่อส่วนรวมและมีจิตสำนึก ส่งเสริมการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้กับสังคม พลิกฟื้นบทบาทของการเป็นสถาบันที่ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพและขยายโอกาสแก่ประชาชน ปลูกฝังจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ และทำนุบำรุงสังคมประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชน และสังคม

เป้าหมายที่ 2 ธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยวิจัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มุ่งสร้างงานวิชาการและวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและนำเสนอทางเลือกแก่สังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีเป้าหมายในการมุ่งสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับนานาชาติ สร้างงานวิจัยที่ได้มาตรฐาน สากล และแก้ไขปัญหาของสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงมีแนวนโยบายในการส่งเสริมงบประมาณ ระบบสนับสนุน และการเผยแพร่งานวิจัยของคณาจารย์ บุคลากร ตลอดจนนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้มีโอกาส และช่องทางการนำเสนอผลงานวิจัยออกเผยแพร่สู่สาธารณชนในลักษณะของการนำเสนอผลงานในเวทีวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ สนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานในวารสารทางวิชาการทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ สนับสนุนผลงานวิจัยไปจดลิขสิทธิ์ และอนุสิทธิบัตร เพื่อยกระดับคุณภาพผลงานวิจัย สร้างความเป็นผู้นำความร่วมมือทางวิชาการในรูปแบบต่างๆ อย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในระดับโลก

เป้าหมายที่ 3 เป็นมหาวิทยาลัยนานาชาติ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มุ่งพัฒนาการศึกษาที่ได้มาตรฐานสากล ปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และสอดรับกับความสำคัญที่ทวีมากขึ้นของเอเชีย และประชาคมอาเซียน เพิ่มสัดส่วนนักศึกษานานาชาติ และจำนวนหลักสูตรภาษาอังกฤษและนานาชาติ รวมทั้งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ให้ได้มาตรฐานนานาชาติ พัฒนากายภาพให้สามารถสื่อสารและเป็นมิตรกับทุกวัฒนธรรม

ในด้านการพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย และมหาวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มุ่งพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพมาตรฐานสากล เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยที่ติด 40 อันดับแรกในภูมิภาคเอเชีย (โดยการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาของ QS Asian Universities Ranking) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นอันดับที่ 110 และติด 200 อันดับแรกของโลก (การจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาในระดับนานาชาติของ The Time Higher Education World University Rankings)

เป้าหมายที่ 4 เป็นเมืองมหาวิทยาลัยสีเขียว

มุ่งพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน มีเป้าประสงค์เพื่อที่จะส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นปอดใหม่ของชุมชนโดยรอบสร้างระบบนิเวศที่สมดุล สะท้อนภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยระดับโลก โดยกำหนดพื้นที่ในมหาวิทยาลัยร้อยละ 70 ให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการ การเรียนรู้ระบบนิเวศและการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ทำให้น่าอยู่ร่มรื่นเป็นห้องเรียนธรรมชาติ เพื่อเสริมสร้างจินตนาการและการเรียนรู้ ลดปริมาณการจราจรในเขตการศึกษา ลดการใช้รถยนต์ในมหาวิทยาลัย ส่งเสริมพลังงานทดแทน เพิ่มพื้นที่ทางเท้าและทางจักรยาน การจัดการขยะ บำบัดน้ำเสีย แปลงเกษตร พื้นที่เรียนรู้การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ โดยสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพควบคู่กับการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังสร้างมหาวิทยาลัยให้เป็นสถานที่ที่ชุมชนเพื่อนบ้านของมหาวิทยาลัยได้ร่วมใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อกระตุ้นจิตสำนึก ตลอดจนเป็นต้นแบบในด้านการอนุรักษ์พลังงาน อาคารประหยัดพลังงาน และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรม สร้างพื้นที่ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม และพื้นที่กิจกรรมต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย

หมายเหตุ :
รายละเอียดเพิ่มเติม “เล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577” (ส่วนที่ 1 รายละเอียดการวางผังแม่บท) บทที่ 2 - การศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์โครงการด้านนโยบาย

บทที่ 2
สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก่อตั้งเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2477 โดยมีชื่อเมื่อเริ่มก่อตั้งว่า "มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง" (มธก.) มหาวิทยาลัยนี้ถือกำเนิดมาจากความคิดริเริ่มของ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ โดยปรัชญาของการตั้งมหาวิทยาลัย มีดังนี้

"มหาวิทยาลัยย่อมอุปมา ประดุจบ่อน้ำบำบัดความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิและโอกาส ที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักเสรีภาพของการศึกษา..."

ในปี พ.ศ.2518 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นอธิการบดี ท่านเห็นว่า ควรที่จะขยายการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ในชั้นปริญญาตรีเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีส่วนสำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมเช่นเดียวกับหลักสูตรทางสังคมศาสตร์ที่มีอยู่เดิม พื้นที่ธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ มีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ นั้นไม่เพียงพอต่อการขยายตัวทางวิชาการและการพัฒนา

มหาวิทยาลัยจึงเจรจาขอใช้ที่ดินนิคมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเนื้อที่ประมาณ 2,400 ไร่ ที่รังสิต เพื่อสนองรับการขยายตัวของมหาวิทยาลัยต่อไป จึงขยายออกไปที่รังสิต เรียกว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต

ด้านนโยบายและแผน

ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตในวันนี้ (พ.ศ.2557)

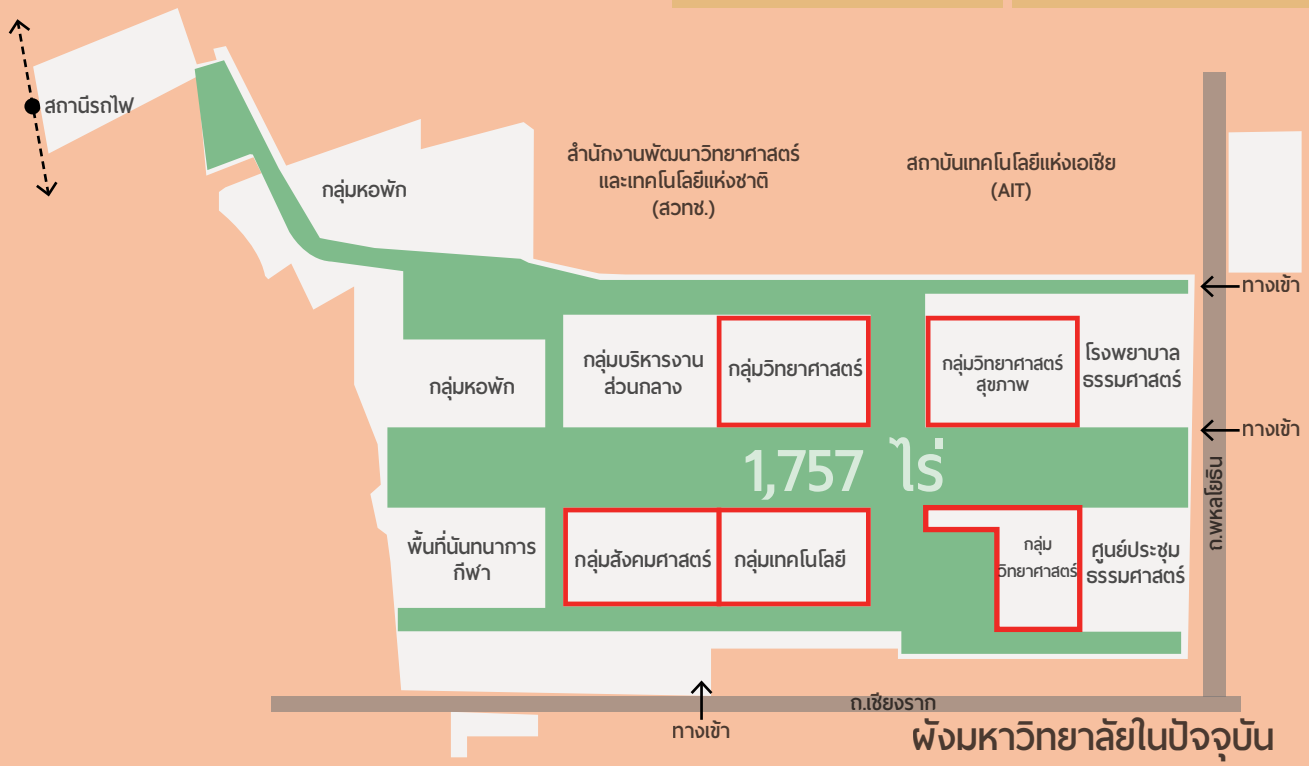
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ศูนย์การศึกษา ได้แก่ ศูนย์ท่าพระจันทร์ ศูนย์พัทยา ศูนย์ลำปาง และศูนย์รังสิต ซึ่งศูนย์การศึกษาหลัก และมีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุด รวมจำนวนทั้งสิ้น 265 หลักสูตร ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ทั้งหลักสูตรภาษาไทย หลักสูตรภาษาอังกฤษ และหลักสูตรนานาชาติ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดการศึกษาครอบคลุมทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

คณะกลุ่มสังคมศาสตร์
- คณะนิติศาสตร์
- คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
- คณะรัฐศาสตร์
- คณะเศรษฐศาสตร์
- คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
- คณะศิลปศาสตร์
- คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
- คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
- คณะศิลปกรรมศาสตร์
- วิทยาลัยสหวิทยาการ
- วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์
- วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์
- วิทยาลัยนวัตกรรม
- วิทยาลัยโลกคดีศึกษา
- คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์

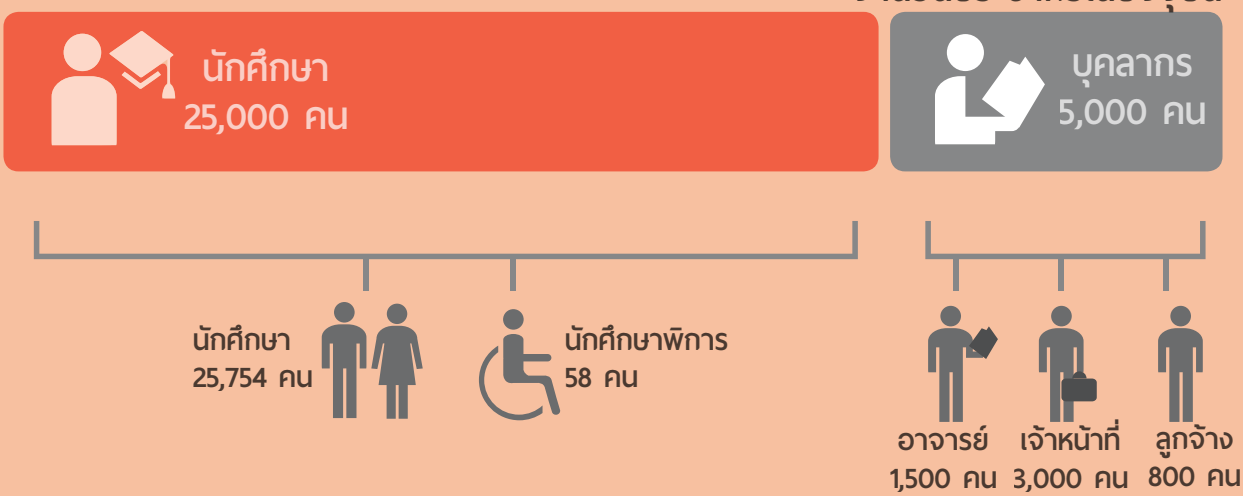
คณะกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร
- คณะวิศวกรรมศาสตร์
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

คณะกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- คณะแพทยศาสตร์
- คณะเภสัชศาสตร์
- คณะสหเวชศาสตร์
- คณะทันตแพทยศาสตร์
- คณะพยาบาลศาสตร์
- คณะสาธารณสุขศาสตร์
- วิทยาลัยแพทยศาสตร์นานาชาติจุฬาภรณ์

ผังมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

จำนวนประชากรในปัจจุบัน

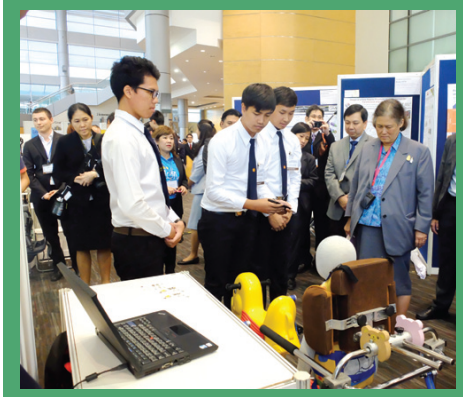
หมายเหตุ :
รายละเอียดเพิ่มเติม “เล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577” (ส่วนที่ 1 รายละเอียดการวางผังแม่บท) บทที่ 2 - การศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์โครงการด้านนโยบาย

บทที่ 3
พร้อมก้าวสู่อนาคต

องค์ประกอบ ของ “เมืองธรรมศาสตร์”

ต้นแบบเมืองมหาวิทยาลัย

“ต้นแบบเมืองมหาวิทยาลัย” ได้แก่ พื้นที่ส่วนการศึกษาและส่วนพักอาศัย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันการศึกษา การปรับพื้นที่ทั้ง 2 ส่วนนี้จะต้องคำนึงถึงการใช้งานที่ครบถ้วน สะดวกสบาย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

รวมทั้งการสร้าง “ศูนย์รวม” ที่ชัดเจนทั้งด้านกิจกรรมการเรียนรู้และการสร้างสุนทรียภาพในการใช้ชีวิต และสร้างความเชื่อมโยงกับสถาบันเพื่อนบ้าน ได้แก่ สวทช. และ A.I.T. ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิด “ต้นแบบเมืองมหาวิทยาลัย” อย่างแท้จริง

สวนธรรมศาสตร์สาธารณะ

“สวนธรรมศาสตร์สาธารณะ” ได้แก่การจัดการพื้นที่สีเขียวภายในศูนย์รังสิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านการสร้างกิจกรรมพักผ่อนนันทนาการ พบปะสังสรรค์ การรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศ และการใช้งานด้านสาธารณูปโภค (เช่น การระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม) พื้นที่สีเขียวเหล่านี้จะสร้างโครงข่าย (network) ที่เชื่อมโยงคนทุกกลุ่มเข้าด้วยกัน อีกทั้งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมพืชและสัตว์ในธรรมชาติ ให้อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดเป็น “ระบบนิเวศของศูนย์รังสิต” (Rangsit Campus Ecology) ที่สมบูรณ์และเชื่อมโยงสู่ระบบภายนอก สอดคล้องกับทั้งปณิธานในอดีตของ อ.ป๋วย อึ้งภากรณ์ และแนวทางการสร้างธรรมศาสตร์ให้เป็น “มหาวิทยาลัยสีเขียว-ยั่งยืน” (Sustainable Campus)

ศูนย์ธรรมศาสตร์บริการ

“ศูนย์ธรรมศาสตร์บริการ” ซึ่งเป็นการใช้งานที่เอื้อต่อการบริการประชาชนทั้งในด้านการรักษาพยาบาลและด้านธุรกิจ (ทางเข้าด้านถ.พหลโยธิน) การกีฬาและนันทนาการ (ทางเข้าด้านถ.เชียงราก) และการส่งเสริมเศรษฐกิจ (ทางเข้าด้านสถานีรถไฟฟ้าในอนาคต)

ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตในปี พ.ศ. 2577 “ธรรมศาสตร์ 100 ปี”

จากเป้าหมาย “ธรรมศาสตร์ 100 ปี” มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มุ่งเป้าเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อประชาชนนั้น ธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิตจะมีบทบาทต่อสังคมและชุมชนโดยรอบ “เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เพื่อรับใช้ประชาชน และผู้อยู่มีความสุข” คือเป็นสถาบันการศึกษาที่นอกจากจะผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และมีคุณธรรม เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอย่างรับผิดชอบต่อสังคม

พื้นที่ธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิตเป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างประชาคมธรรมศาสตร์ นักศึกษา คณาจารย์ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถาบัน สร้างพื้นที่การวิจัยแบบบูรณาการ มีศูนย์วิจัยที่พร้อมด้วยเทคโนโยลีและบุคลากร เพื่อพัฒนาและสร้างเครือข่ายองค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาและนำเสนอแนวทางพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

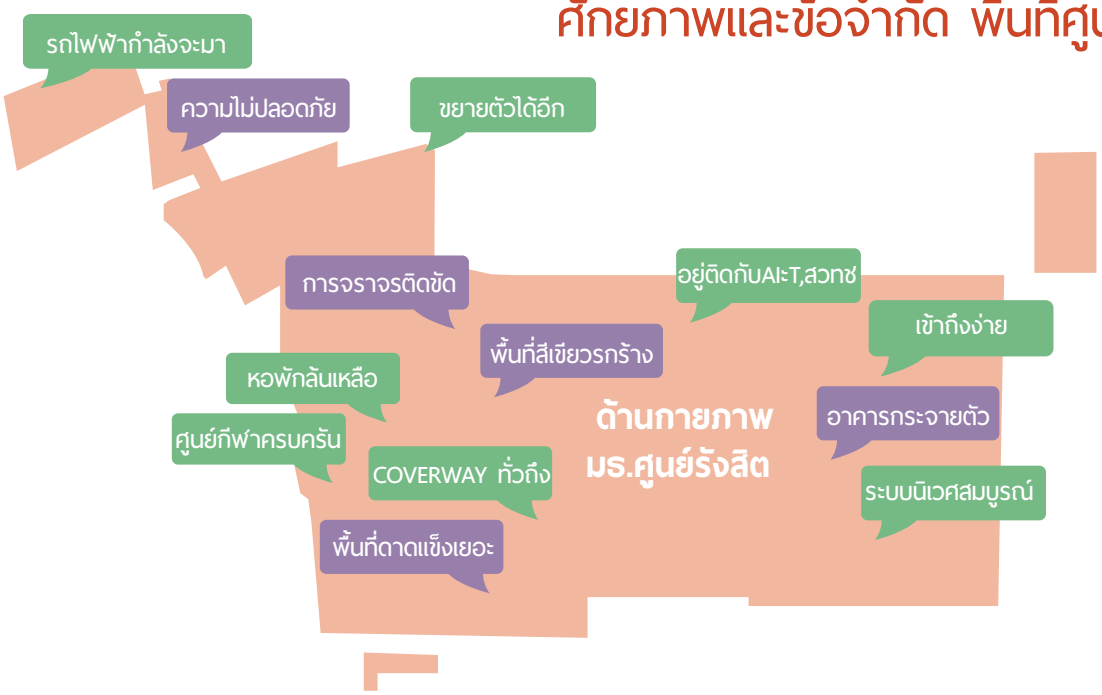
เป็นพื้นที่ที่คณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่พร้อมในการรองรับวิถีชีวิต ที่พักอาศัย อาหาร ระบบการเดินทางที่สะดวกสบาย ปลอดภัย พร้อมทั้งมีพื้นที่ทำกิจกรรมนันทนาการ กีฬา ศิลปะและวัฒนธรรมในสภาพแวดล้อมที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ ร่มรื่น น่าอยู่ และผู้อยู่อาศัยมีความสุข พร้อมแบ่งปันคุณภาพชีวิติที่ดีให้กับชุมชน และสังคมโดยรอบ

เพื่อสนองต่อวิสัยทัศน์ “ธรรมศาสตร์ 100 ปี” ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตในปีพ.ศ.2577 จะต้องเป็น ***“สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เพื่อรับใช้ประชาชน และผู้อยู่มีความสุข”*** โดยมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1) เป็นศูนย์บริการประชาชนอย่างเต็มศักยภาพ (Thammasat Campus for the People
2) เป็นเมืองมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน (Sustainable Campus Town)
3) เป็นชุมชนแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning Community)
4) เป็นมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Joyful Campus)
5) เป็นศูนย์กลางบ่มเพาะเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy Campus)

ศักยภาพและข้อจำกัด พื้นที่ศูนย์รังสิต

ศักยภาพ

1) THAMMASAT CENTER FOR THE PEOPLE

ตำแหน่งที่ตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิตอยู่ติดถนนพหลโยธิน ทำให้เข้าถึงได้สะดวก สามารถรองรับกิจกรรมระดับประเทศได้ สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่บริการองค์ความรู้เพื่อสาธารณะ ควบคู่ไปกับพาณิชยกรรม

2) LEARNING COMMUNITY

พื้นที่ว่างขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาได้หลากหลาย โดยเฉพาะศักยภาพด้านการเรียนรู้ เนื่องจากอยู่ติดกับ สวทช. และสถาบัน AIT สามารถพัฒนาร่วมกันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีศักยภาพการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต โดยมีกลุ่มอาคารหอพักขนาดใหญ่ในลักษณะกลุ่มอาคารและสัดส่วนพื้นที่ว่างอยู่ในระยะที่สามารถเดินได้ สร้างให้เกิดกิจกรรมของกลุ่มย่อยได้ง่าย

3) JOYFUL CAMPUS

พื้นที่การศึกษายังมีศักยภาพรองรับการขยายตัวได้ ซึ่งพื้นที่แกนกลางมหาวิทยาลัยที่อยู่กลางพื้นที่การศึกษา มีศักยภาพที่จะเกิดเป็นศูนย์รวมกิจกรรมในด้านต่างๆของนักศึกษา สร้างเอกลักษณ์ของแกนกลางให้มีบรรยากาศของพื้นที่เปิดโล่งและความมีชีวิตชีวา

4) SUSTAINABLE CAMPUS TOWN

พื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ในปัจจุบันกระจายอยู่ทั่วมหาวิทยาลัย ทำให้มีศักยภาพในการเชื่อมต่อพื้นที่สีเขียวเป็นโครงข่ายระบบนิเวศที่สมบูรณ์ได้ มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่ศึกษาและเรียนรู้ธรรมชาติ เป็นพื้นที่พักผ่อนและส่งเสริมคุณภาพชีวิต สร้างความร่มรื่น และพัฒนาให้เป็นที่รองรับน้ำฝนอย่างมีประสิทธิภาพได้ สามารถเชื่อมระบบทางเท้าภายในกับภายนอกมหาวิทยาลัย และพัฒนาให้เกิดกิจกรรมระหว่างทาง เพื่อลดการใช้รถยนต์ ยังมีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรระบบขนส่งมวลชนภายนอกและภายใน เพื่อลดปริมาณจราจร

5) CREATIVE ECONOMY CAMPUS

ศักยภาพด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจากสถานีรถไฟฟ้าสายสีแดง ที่จะมีขึ้นในปี พ.ศ.2562 ทำให้การเข้าถึงโดยใช้ระบบขนส่งมวลชนมีประสิทธิภาพ พื้นที่รอบสถานีรถไฟฟ้ามีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมควบคู่ไปกับที่อยู่อาศัย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ระบบขนส่งมวลชน สร้างบรรยากาศความมีชีวิตชีวาของจุดเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชน และความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของที่ดิน

ข้อจำกัด

1) THAMMASAT CENTER FOR THE PEOPLE

ข้อจำกัดด้านการบริการสังคม ซึ่งเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมขนาดใหญ่ แต่ยังขาดการพัฒนากายภาพพื้นที่ให้ใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2) LEARNING COMMUNITY

พื้นที่ทางการศึกษาขาดพื้นที่ศูนย์กลางกิจกรรมและขาดการเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างกลุ่มคณะ การพัฒนาอาคารแบบกระจายตัว ทำให้ขาดการเชื่อมต่อทางด้านกิจกรรมร่วมกัน

3) JOYFUL CAMPUS

ข้อจำกัดด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มอาคารขนาดใหญ่พัฒนาอย่างกระจายตัว ก่อให้เกิดการใช้งานอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

4) SUSTAINABLE CAMPUS TOWN

- ในด้านนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่ว่างที่ขาดการใช้งาน พื้นที่สีเขียวรกร้าง มีการกระจายตัวอยู่รอบมหาวิทยาลัย แบ่งกั้นพื้นที่ทำให้พื้นที่แต่ละส่วนไม่เชื่อมต่อกัน
- พื้นที่ดาดแข็ง (Hardscape) ขนาดใหญ่โดยรอบมหาวิทยาลัยและที่จอดรถระหว่างอาคารที่ทำลายพื้นที่สีเขียว ทำให้น้ำไม่สามารถซึมผ่านและรองรับน้ำได้ตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่เดิม
- ปัญหาทางด้านการจราจรที่มีการเดินทางด้วยรถยนต์เป็นจำนวนมาก มีจุดตัดทางสัญจรสำคัญ ส่งผลด้านความปลอดภัยและมลภาวะ

5) CREATIVE ECONOMY CAMPUS

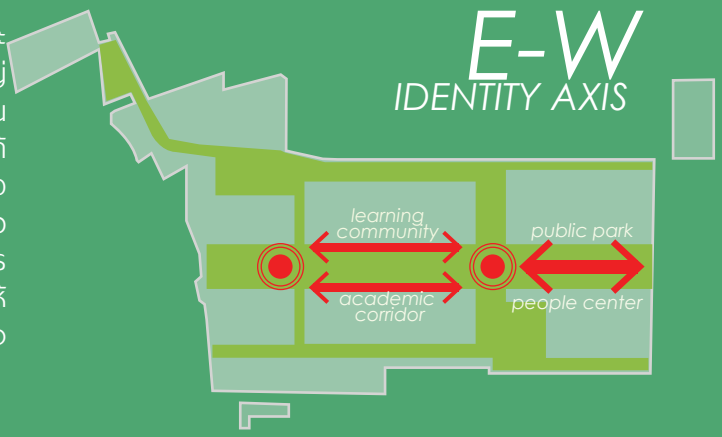
สถานีรถไฟฟ้าสายสีแดง สถานี ม.ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ซึ่งจะสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2562 ทำให้บริเวณด้านหลังมหาวิทยาลัยซึ่งปัจจุบันเป็นส่วนบริการและหอพัก จากเดิมฝั่งมหาวิทยาลัยที่เป็นด้านหลังจะกลายเป็นด้านหน้าอีกทางหนึ่ง หอพักจะได้รับผลกระทบต่อความปลอดภัยของมหาวิทยาลัย

แนวคิดแกนเอกลักษณ์ธรรมศาสตร์ 100 ปี

เอกลักษณ์หรือ “ภาพจำ” ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ทำให้ทุกคนจดจำและนึกถึงคือท่าพระจันทร์ แต่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต ที่มีขนาดใหญ่และเป็นวิทยาเขตหลักกลับขาดเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและน่าจดจำ ซึ่งแนวคิดแกนเอกลักษณ์ (Identity Axes) ของศูนย์รังสิต ได้แก่ การสร้างองค์ประกอบทางกายภาพที่สื่อถึงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของศูนย์รังสิตในบริเวณแนวแกนของพื้นที่ ซึ่งเป็นทางสัญจรหลัก ทั้งโดยรถยนต์ การเดินเท้า และจักรยาน

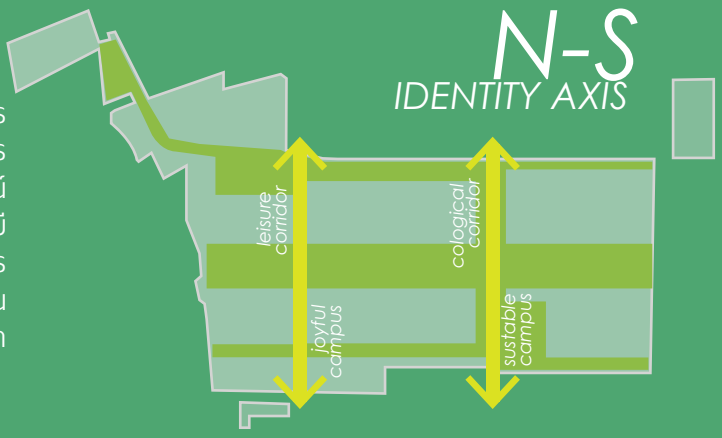
แนวแกนตะวันออก-ตะวันตก

แสดงอัตลักษณ์ดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีลักษณะทางกายภาพเป็นแนวแกนหลัก กล่าวคือมีพื้นที่เปิดโล่งขนาดใหญ่และมีอาคารสำคัญต่างๆ เช่น หอสมุดและหอประชุม ตั้งอยู่ในแนวแกน แต่ในปัจจุบันการใช้งานของพื้นที่ตามแนวแกนนี้ มิได้สร้างภาพจำที่ดีให้แก่ผู้ใช้งาน โดยคณะทำงานผังแม่บทได้เสนอให้ “ฟื้นคืนชีวิต” (revitalize) พื้นที่บริเวณแนวแกนนี้ ดังที่กล่าวไว้ในขั้นตอนการวิเคราะห์และการเสนอแนวคิดโดยรวม ซึ่งการออกแบบพื้นที่ส่วนนี้จะต้องสื่อถึงเอกลักษณ์ของธรรมศาสตร์ให้มากที่สุด โดยจะเน้นไปที่เอกลักษณ์ดั้งเดิมในช่วงศตวรรษแรกของธรรมศาสตร์

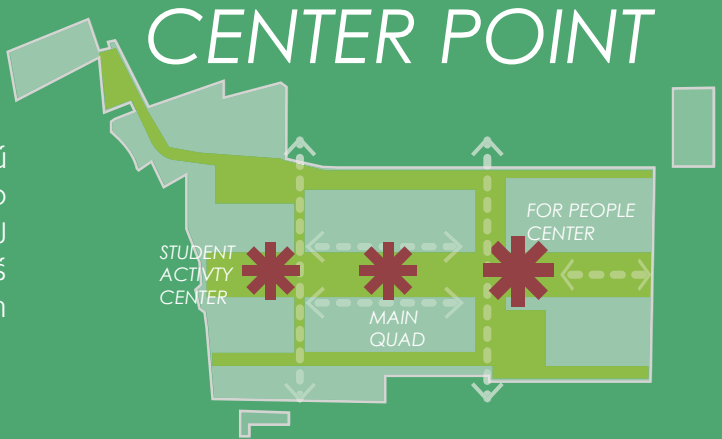
แนวแกนเหนือ-ใต้

แสดงอัตลักษณ์ที่สร้างเสริมเพิ่มขึ้นใหม่สำหรับศูนย์รังสิต และการที่ธรรมศาสตร์กำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 2 และมหาวิทยาลัยมีการวางวิสัยทัศน์ธรรมศาสตร์ 100 ปี ซึ่งจะเป็นการชี้นำภาพลักษณ์ของธรรมศาสตร์ในยุคสมัยต่อไปนั้น ผังของศูนย์รังสิตจึงควรมีการจัดการพื้นที่เพื่อสื่อถึงเอกลักษณ์ในอนาคตนี้ด้วย จากการวิเคราะห์พื้นที่พบว่าแกนถนนพิทักษ์ธรรมซึ่งวิ่งในแนวเหนือใต้นั้นมีศักยภาพในการสร้างเอกลักษณ์ใหม่ของธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

จุดศูนย์กลาง

เสนอให้พัฒนาพื้นที่จุดนี้ให้มีการใช้งานที่สะท้อนภาพเอกลักษณ์ของธรรมศาสตร์ตั้งแต่ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เป็นจุดร่วมระหว่างกิจกรรมของนักศึกษา-บุคลากรธรรมศาสตร์ กับประชาชนทั่วไป และสะท้อนคำสอนและปรัชญาของปูชนียบุคคลของธรรมศาสตร์ผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพในโลกปัจจุบันและอนาคต

แนวคิดมหาวิทยาลัยน่าอยู่

เพื่อให้ทั้ง 3 องค์ประกอบหลักของปรับปรุงผังแม่บทธรรมศาสตร์ 100 ปี สัมฤทธิ์ผลเป็นรูปธรรมและยั่งยืน คณะทำงานปรับปรุงผังแม่บท จึงกำหนดเกณฑ์ (criteria) ด้านต่างๆ ในการจัดทำทางเลือก และผังแม่บทแนวคิดขั้นต้น (Conceptual Master Plan) ในขั้นต่อไป ดังนี้

ขับรถให้น้อย

"Driving is the LEAST convenient"

• การจัดระบบการสัญจร "Driving is the LEAST convenient" คือการสร้างสมดุลระหว่างการสัญจรที่สะดวกสบายและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดปริมาณการใช้รถยนต์ส่วนตัวภายในมหาวิทยาลัย

เดินสบายๆให้มาก

"Compact-Walkable districts"

• การจัดระบบการใช้ที่ดิน "Compact-Walkable districts" คำนึงถึงระยะคนเดิน พัฒนาเพื่อเชื่อมกับบริบทภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า หยุดการสร้างอาคารแบบแผ่กระจายตัวในทางราบ

ขนาดเป็นมิตรกับผู้คน

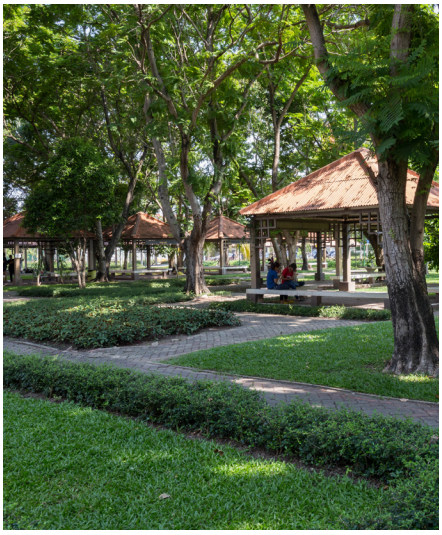
"Defined Spaces for PEOPLE (not auto)"

• การจัดระบบอาคารและพื้นที่-เปิดโล่ง "Defined Spaces for PEOPLE (not auto)" โดยใช้ระยะเดิน สัดส่วนมนุษย์ (human scale) เป็นเกณฑ์การปรับกลุ่มอาคาร และพื้นที่เปิดโล่งให้มีระยะใกล้ชิด ง่ายต่อการใช้งานมากขึ้น สร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร กำหนดมุมมองเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจน จดจำได้ง่าย

พบปะและพบเจอ

“To see and to be seen”

• การจัดระบบกิจกรรมและการใช้ที่ว่าง “To see and to be seen” สร้างพื้นที่กิจกรรมที่มีขนาด ตำแหน่ง และบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างเสริมจิตวิญญาณธรรมศาสตร์

สีเขียวที่ยั่งยืน

“Multi-functional Landscape”

• การจัดระบบพื้นที่สีเขียวและการพัฒนาทางกายภาพยั่งยืน “Multi-functional Landscape” ใช้งานพื้นที่ภูมิทัศน์อย่างบูรณาการ สร้างประโยชน์สูงสุดทั้งด้านนันทนาการ นิเวศวิทยา ผลิตผลทางเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค แหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเอกลักษณ์ทางระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

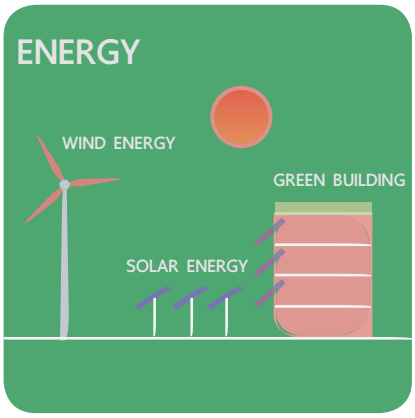
เชื่อมโยงกับชุมชน

“Proximity Accessibility Connectivity”

• การสร้างความเชื่อมโยงกับบริบทภายนอก “Proximity – Accessibility - Connectivity” สร้างความเชื่อมโยงและเกื้อกูลกันระหว่างชาวธรรมศาสตร์และชุมชนโดยรอบให้มากขึ้น ทั้งในแง่กายภาพและแง่กิจกรรม

แนวคิดสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน (Sustainable Campus)

หมวดที่ 1 : ความยั่งยืนด้านพลังงาน (Energy Efficiency)

การพัฒนาพลังงานที่ยั่งยืนจะเน้นการรักษาเสถียรภาพของระบบนิเวศทั้งทางชีวภาพและกายภาพ จากการผลิตและการใช้พลังงาน และการคำนึงถึงด้านสังคม การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องรักษาความมั่นคงของสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาพลังงานยั่งยืน ควรอยู่บนพื้นฐานของการใช้เทคโนโลยีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกิดผลประโยชน์แก่สังคมมากที่สุด ดังนั้นการวางแผนระยะยาวจึงกำหนดแนวคิดด้านความยั่งยืนทางพลังงานออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การลดการใช้พลังงาน (Energy savings) และการผลิตพลังงานหมุนเวียน (Renewable energy)

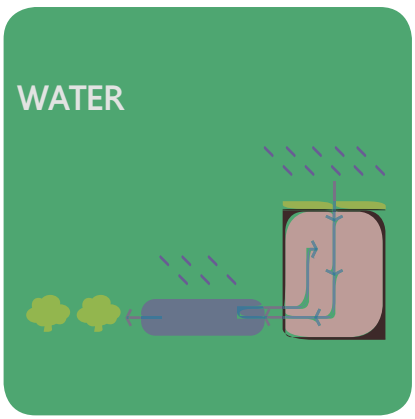
หมวดที่ 2 : อาคารเขียว (Green Building)

อาคารประหยัดพลังงานกลายเป็นบรรทัดฐานทั่วไปสำหรับสิ่งก่อสร้างที่สร้างตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ไม่เพียงแต่ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายด้านการบำรุงรักษา แต่ยังสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอาคารได้ด้วย เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้ใช้ เพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าและระบบปรับอากาศ ภาพลักษณ์ขององค์กรต่อสังคมต่อการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ดังนั้นการวางแผนระยะยาว ซึ่งรวมถึงแผนการก่อสร้างและปรับปรุงอาคารต่างๆ นั้นจะต้องทำเพื่อให้เป็นอาคารประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐานสากล

หมวดที่ 3 : การจัดการขยะ (Waste Management)

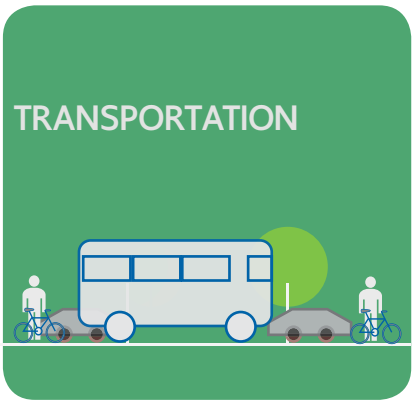
การจัดการปริมาณขยะจำนวนมากในมหาวิทยาลัย ด้วยหลักการที่ว่าขยะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ มีเป้าประสงค์คือการทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิผล ลดปริมาณของเสียที่จะทิ้งให้เหลือน้อยที่สุด ส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ผสมผสานการนำวัสดุกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้ พัฒนาการนำขยะกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ และพัฒนาระบบการจัดการให้มีประสิทธิภาพ

หมวดที่ 4 : การจัดการน้ำ (Water Management)

ส่งเสริมแนวทางการใช้น้ำอย่างเหมาะสม ควรมีการวางแผนระบบการใช้น้ำจากคูคลอง หรือการใช้น้ำใช้แล้วจากอาคาร (Grey Water) ที่ผ่านการบำบัด เพื่อดูแลรักษาภูมิทัศน์และรดน้ำต้นไม้ แทนการใช้น้ำประปา เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำเสียในปัจจุบันและอนาคต กลุ่มอาคารทุกประเภทที่จะเกิดขึ้นใหม่ต้องมีการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียขั้นต้น

ในด้านการจัดการน้ำฝน แนวคิดการปรับปรุงด้านระบบระบายน้ำของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามแนวคิดความยั่งยืน ผสมผสานการจัดการน้ำฝนโดยวิธีธรรมชาติกับวิธีทางวิศวกรรม ตามหลัก "Low Impact Development"

หมวดที่ 5 ระบบสัญจร (Transportation)

ระบบขนส่งอย่างยั่งยืน (Sustainable Transport) คือระบบการขนส่งที่ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองได้ดี การส่งเสริมสังคมที่มีความสุข และคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพต้องอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ โดยไม่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม หรือเกิดในปริมาณที่น้อยมาก ดังนั้นการวางแผนระยะยาวสำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต จะต้องทำเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในการลดการใช้พลังงาน และลดผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการใช้สัญจร จึงกำหนดแนวคิดด้านระบบสัญจรออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ นโยบายพฤติกรรมการลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว, ระบบโครงข่ายถนนสีเขียว (ระบบทางเท้า ทางจักรยาน), ระบบขนส่งเพื่อคนทุกกลุ่ม (Universal Design), ระบบขนส่งมวลชน (Public Transportation) และยานพาหนะพลังงานสะอาด

หมวดที่ 6 พื้นที่ธรรมชาติ (Natural Space)

พื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่ธรรมชาติ เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยมีประโยชน์ทั้ง 3 ด้าน คือด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม โดยด้านสิ่งแวดล้อม พื้นที่ธรรมชาติเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต และเป็นโครงข่ายเชื่อมโยงแหล่งที่อยู่อาศัยเข้าด้วยกัน ช่วยป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน ช่วยดูดซับน้ำฝนไหลบ่า จึงช่วยปรับปรุงระบบการระบายน้ำได้ดี ต้นไม้ในพื้นที่สีเขียวช่วยดูดซับมลภาวะอากาศ พืชพรรณในพื้นที่สีเขียวช่วยลดอุณหภูมิของเมือง ดังนั้นการวางแผนระยะยาวสำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต จะต้องทำเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนามหาวิทยาลัย ตามแนวคิดการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน จึงกำหนดแนวคิดด้านระบบสัญจรออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สงวนรักษาพื้นที่ระบบนิเวศ แหล่งน้ำ และต้นไม้ใหญ่ และส่งเสริมการเรียนรู้ธรรมชาติ

หมวดที่ 7 การศึกษาและวิจัย (Education and Research)

เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ไม่เป็นเพียงการให้ความรู้แก่นักศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความรู้เท่าทันต่อสถานการณ์โลก แต่ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นการชี้นำแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อสังคม จึงต้องให้ความสำคัญต่อการศึกษาในหลักสูตร ร่วมกับการสนับสนุนงานวิจัยทั้งเชิงสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการวางแผนระยะยาวสำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต จะต้องทำเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในการสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงกำหนดแนวคิดด้านการศึกษาและวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาและการวิจัย, กิจกรรมนอกห้องเรียน และเทคโนโลยีสารสนเทศ

หมวดที่ 8 สุขภาพและอาหาร (Wellness and Food)

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาและบุคลากรในประชาคมธรรมศาสตร์ ส่งเสริม ป้องกัน ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต ให้ความสำคัญกับอาหาร วิถีชีวิต ความปลอดภัยขั้นพื้นฐานไปจนถึงการพัฒนาให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีแบบองค์รวม ดังนั้นการวางแผนระยะยาวสำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต จะต้องทำเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาคมธรรมศาสตร์และชุมชน ที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงกำหนดแนวคิดการพัฒนาสุขภาพและอาหารออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สุขภาพดี และอาหารปลอดภัย

หมวดที่ 9 ความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice)

ความเป็นธรรมทางสังคม ความสำนึก ตระหนักในความสำคัญของความเสมอภาคและความยุติธรรมในสังคม เพื่อให้ชาวธรรมศาสตร์ได้รับความเป็นธรรมอย่างเหมาะสม

หมายเหตุ :
รายละเอียดเพิ่มเติม “เล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577” (ส่วนที่ 1 รายละเอียดการวางผังแม่บท) (บทที่ 4 - แนวคิดในการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577)

บทที่4 เรื่องราวของผังแม่บท

การแบ่งส่วนการใช้พื้นที่และอาคาร

เพื่อสนองต่อวิสัยทัศน์ “ธรรมศาสตร์ 100 ปี” ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตในปีพ.ศ.2577 จะเป็น ***“สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เพื่อรับใช้ประชาชน และผู้อยู่มีความสุข”*** จึงได้กำหนดผังแสดงรายละเอียดที่สำคัญ เพื่อสร้างโครงหลักของการพัฒนาอย่างมีระบบ โดยกำหนดลักษณะการใช้งานของพื้นที่ส่วนต่างๆภายในศูนย์รังสิต เป็น 8 ประเภท ได้แก่

พื้นที่นันทนาการ กีฬาและวัฒนธรรม

กำหนดเป็นพื้นที่เพื่อกิจกรรมด้านพักผ่อนนันทนาการสำหรับประชาคมธรรมศาสตร์ และชุมชนภายนอก ทั้งในเชิงการกีฬา และเชิงวัฒนธรรม ให้มีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ได้เพื่ออำนวยความสะดวก แก่การทำกิจกรรมหลัก

พื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ธรรมชาติ

กำหนดเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต พื้นที่ระบบนิเวศ แหล่งน้ำ และต้นไม้ใหญ่ และส่งเสริมการเรียนรู้ธรรมชาติ

พื้นที่ส่วนการศึกษา

กำหนดเป็นพื้นที่เพื่อการเรียนการสอน การเรียนรู้ตามหลักสูตร กิจกรรมด้านวิชาการ และการวิจัย

พื้นที่ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กำหนดให้เป็นพื้นที่เพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมการคุณภาพชีวิตประชาชนโดยรอบ

พื้นที่ส่วนพักอาศัย

กำหนดเป็นพื้นที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา และบุคลากร และครอบครัวบุคลากรมหาวิทยาลัย ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตและการอยู่อาศัยอย่างมีคุณภาพ

พื้นที่บริหารงานส่วนกลาง

กำหนดเป็นพื้นที่เพื่อการบริหารงานมหาวิทยาลัย การติดต่อประสานงานกับองค์กรภายนอกรวมถึงการให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยต่อประชาชน ประกอบด้วย ส่วนบริหารมหาวิทยาลัย และอาคารสำนักงาน

พื้นที่บริการวิชาการและสังคม

กำหนดเป็นพื้นที่เพื่อบริการประชาชน โดยมีกิจกรรมที่เกิดจากการนำความรู้เชิงวิชาการแขนงต่างๆไปปรับใช้เพื่อการบริการประชาชน ให้มีกิจกรรมเชิงพาณิชย์ได้ แต่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ชุมชนและบริการสังคม

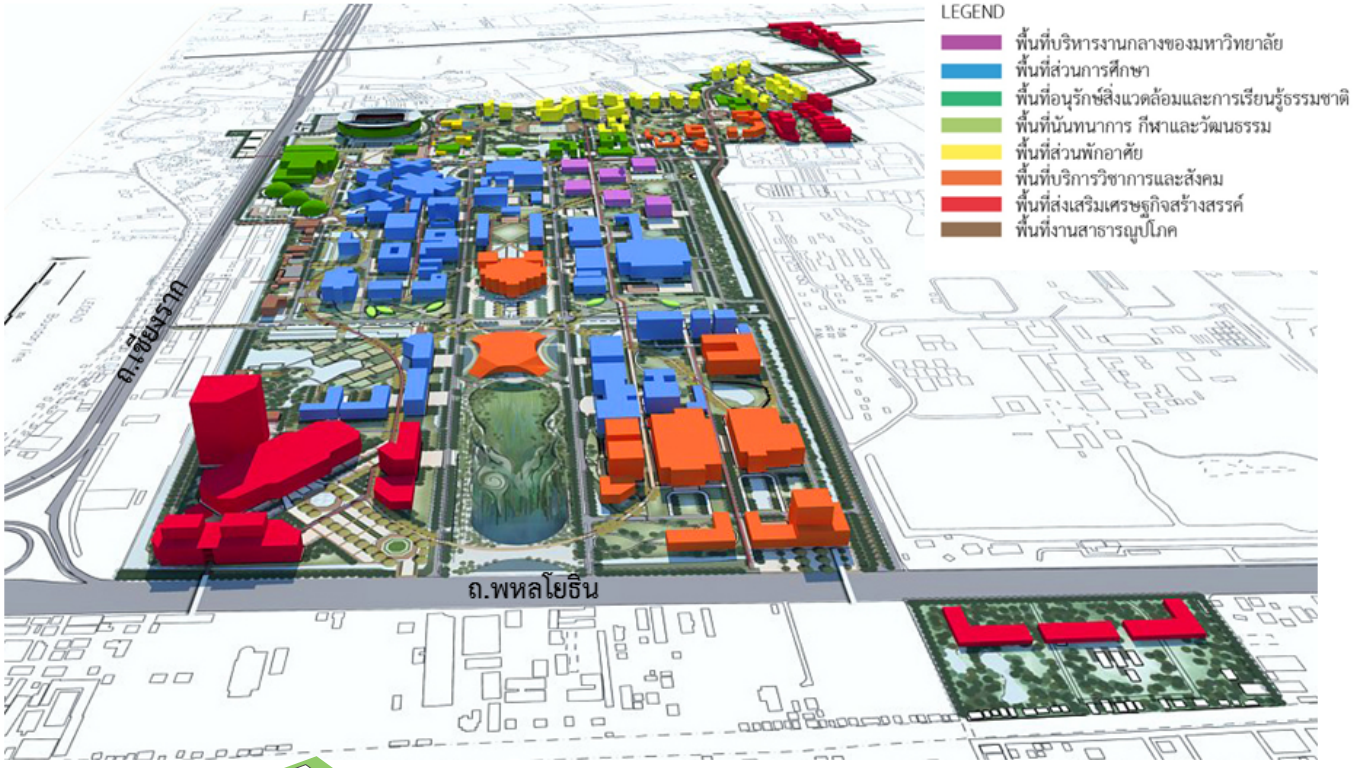
พื้นที่งานสาธารณูปโภค

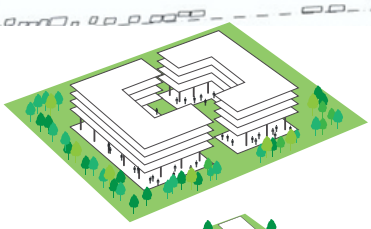
กำหนดเป็นพื้นที่เพื่อระบบสาธารณูปโภคต่างๆ สร้างความสะดวกคล่องตัวในการจัดการพื้นที่ส่วนรวม เช่น พื้นที่การดูแลรักษาซ่อมบำรุง เก็บวัสดุอุปกรณ์ และสำนักงานของเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยด้านที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดความหนาแน่นและร้อยละพื้นที่เปิดโล่ง

การปรับสัดส่วนความหนาแน่นและร้อยละพื้นที่เปิดโล่งสำหรับผังแม่บท มธ.ศูนย์รังสิต มีวัตถุประสงค์ เพื่อวางกรอบและชี้นำระดับความเข้มข้นในการพัฒนาพื้นที่และรักษาระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้อยู่อาศัย มีหลักการดังนี้

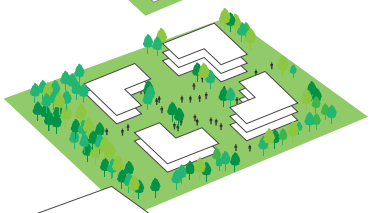
พื้นที่ส่วนการศึกษา

สร้างความใกล้ชิด/จุดศูนย์รวม (node)
เพิ่มโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยน
การเรียนรู้ระหว่างกลุ่มผู้ใช้งาน

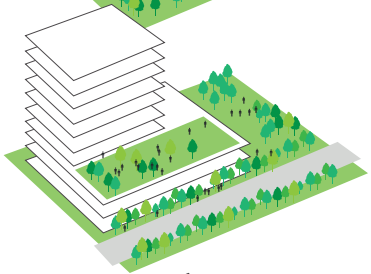
พื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/เรียนรู้ธรรมชาติ

อาคารหนาแน่นน้อยที่สุด
สร้างความเชื่อมต่อของพื้นที่ในรูปแบบพื้นที่เปิดโล่งสีเขียว

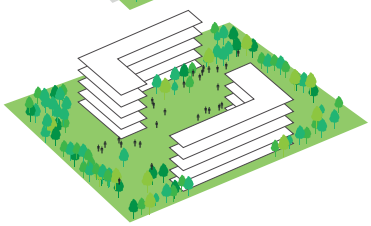
พื้นที่นันทนาการ กีฬาและวัฒนธรรม

กระจายอาคาร สร้างพื้นที่เปิดโล่ง
เพื่อส่งเสริมกิจกรรมภายนอกอาคาร

พื้นที่เศรษฐกิจ/บริการสังคม

เพิ่มการบริการ รองรับผู้ใช้งานได้ เพิ่มพื้นที่บริการ
รองรับผู้ใช้งานที่หลากหลายได้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่

พื้นที่พักอาศัย

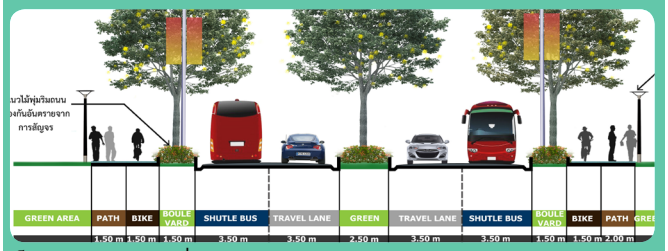
สร้างความเป็นอยู่ที่ดี
โปร่งโล่ง อากาศถ่ายเท
ส่งเสริมการพัฒนาทางแนวสูงเพื่อให้รองรับผู้ใช้งานได้มาก

ระบบการสัญจร

กำหนดโครงข่ายถนนหลักและรองภายในศูนย์รังสิต เพื่อสร้างระบบสัญจร ที่เอื้อต่อการสัญจรทางเท้า จักรยาน และการใช้ระบบขนส่งมวลชน ดังนี้

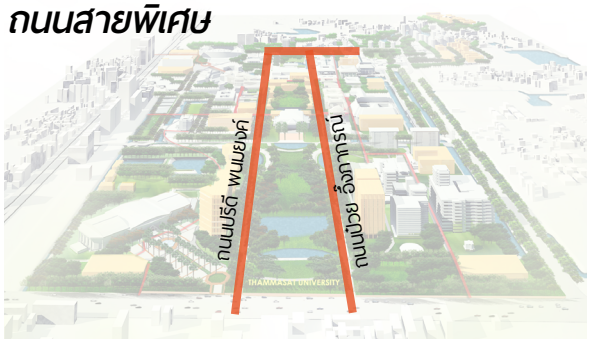
ถนนสายหลัก

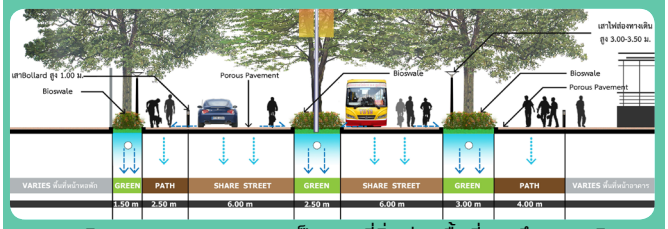

เป็นถนนรอบนอก เชื่อมประตูหลักออกสู่ถนนภายนอก เน้นความคล่องตัวของการสัญจรทางรถยนต์เป็นหลัก มีขนาด 4 ช่องจราจร รถวิ่งสวนกันได้ แยกเส้นทางรถยนต์ออกจากทางเท้าและทางจักรยาน

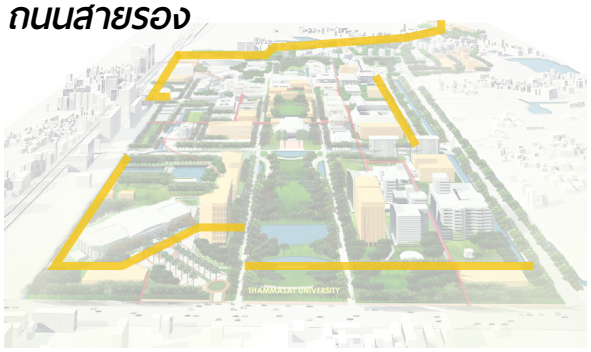
ถนนสายพิเศษ

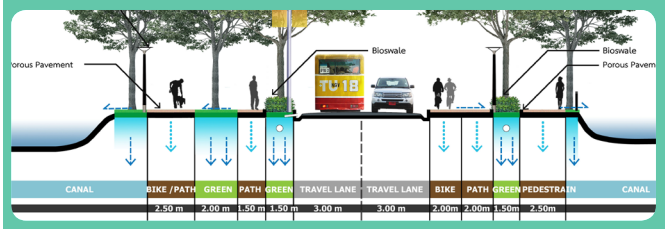

ตามแนวคิด “Shared Street” เป็นถนนที่วิ่งผ่านพื้นที่การศึกษา บริเวณแกนเอกลักษณ์ และที่พักอาศัย เน้นทางเดินเท้าและทางจักรยานเป็นหลัก ให้รถยนต์สามารถใช้งานร่วมได้แต่ให้เป็นการสัญจรรองซึ่งมีขนาด 2 ช่องจราจร รถวิ่งสวนกันได้ กำหนดให้ใช้วัสดุผิวแบบพิเศษเพื่อชะลอความเร็วรถยนต์

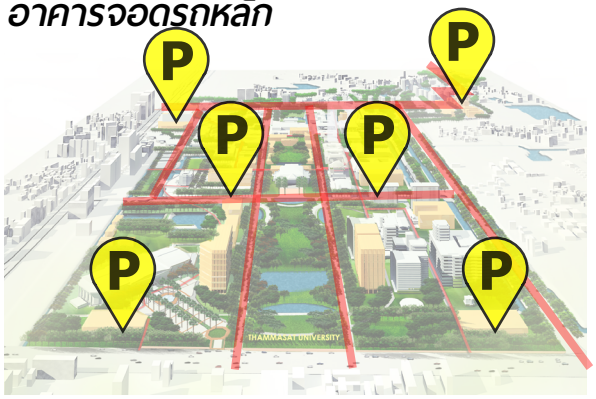
ถนนสายรอง

เป็นถนนรอบนอกเพื่อเชื่อมต่อและเป็นทางเลือกของการใช้ถนนหลัก เพื่อช่วยระบายการจราจร ติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วน กำหนดให้มีช่องทางสัญจรทางรถยนต์ 2 ช่อง รถวิ่งสวนทาง ทางเท้ามีทั้งแบบแยกส่วนและแบบใช้งานร่วมกับรถยนต์

อาคารจอดรถหลัก

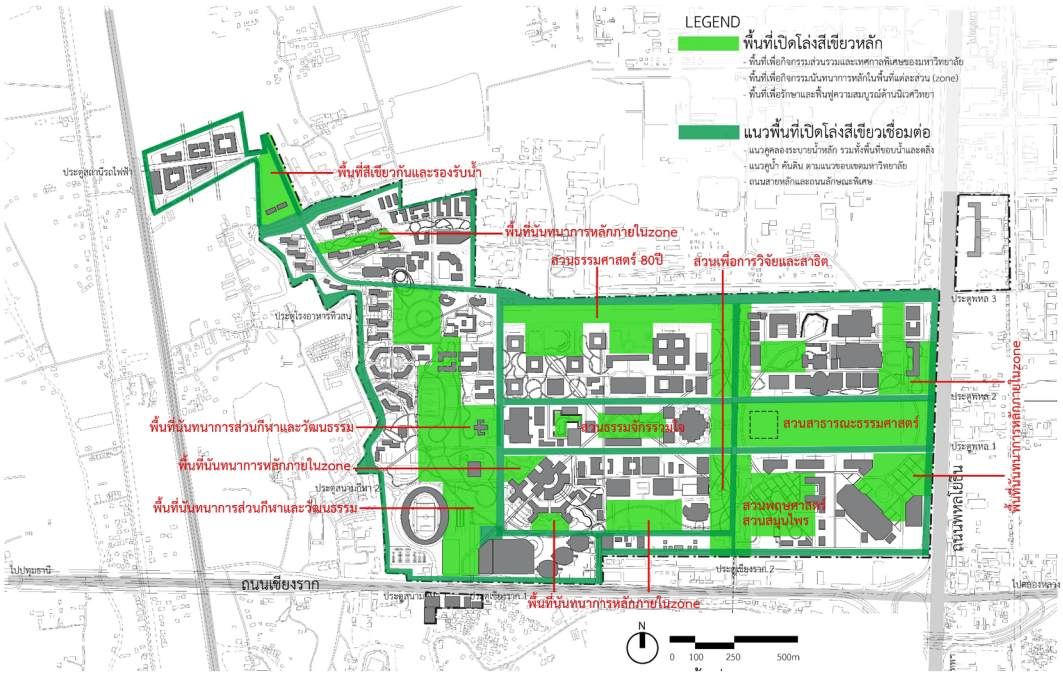

เพื่อส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ทางเท้าและทางจักรยาน ตามแนวคิด “Sustainable Campus” จึงกำหนดตำแหน่งอาคารจอดรถซึ่งมีการใช้งานแบบผสมผสาน (mixed-use) ในตำแหน่งใกล้ประตูทางเข้า-ออกมหาวิทยาลัย และบริเวณขอบนอกของพื้นที่การศึกษา ให้สามารถบริการพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ในระยะรัศมี 500-1,000 เมตร (เดินเท้าได้ใน10นาที) ประกอบด้วย 7 ตำแหน่ง ได้แก่ ประตูเชียงรากใหม่, โรงพยาบาลธรรมศาสตร์ ศูนย์ประชุมธรรมศาสตร์ และส่วนชุมชนใหม่ข้างสวทช.จุดละ 1,000คัน กลุ่มคณะเทคโนโลยี กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์ และบริเวณสถานีรถไฟฟ้า จุดละ 500คัน

ระบบภูมิทัศน์และพื้นที่สีเขียว

พื้นที่เปิดโล่งสีเขียว ซึ่งหมายถึงพื้นที่บริเวณที่มีผิวพื้นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดาดนุ่มหรือแหล่งน้ำ หรือเป็นผิวพื้นดาดแข็งแต่มีต้นไม้ขนาดใหญ่ใหญ่ปกคลุมนั้น มีความสำคัญต่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ของศูนย์รังสิต เพื่อสร้างความสมดุลทางนิเวศวิทยา และส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมร่วมกันทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิด Sustainable Campus จึงกำหนดให้รักษาตำแหน่งและขนาดโดยประมาณของพื้นที่เปิดโล่งสีเขียวไว้ให้มากที่สุด (ดังแสดงในผัง) โดยแบ่งพื้นที่เปิดโล่งสีเขียวเป็น 2 ประเภท ดังนี้

พื้นที่เปิดโล่งสีเขียวหลัก

พื้นที่เพื่อกิจกรรมส่วนรวม
และเทศกาลพิเศษของมหาวิทยาลัย

พื้นที่เพื่อกิจกรรมนันทนาการหลัก
ในพื้นที่แต่ละส่วน (zone)

พื้นที่เพื่อรักษาและฟื้นฟูความสมบูรณ์
ด้านนิเวศวิทยา

พื้นที่เปิดโล่งสีเขียวเชื่อมต่อ

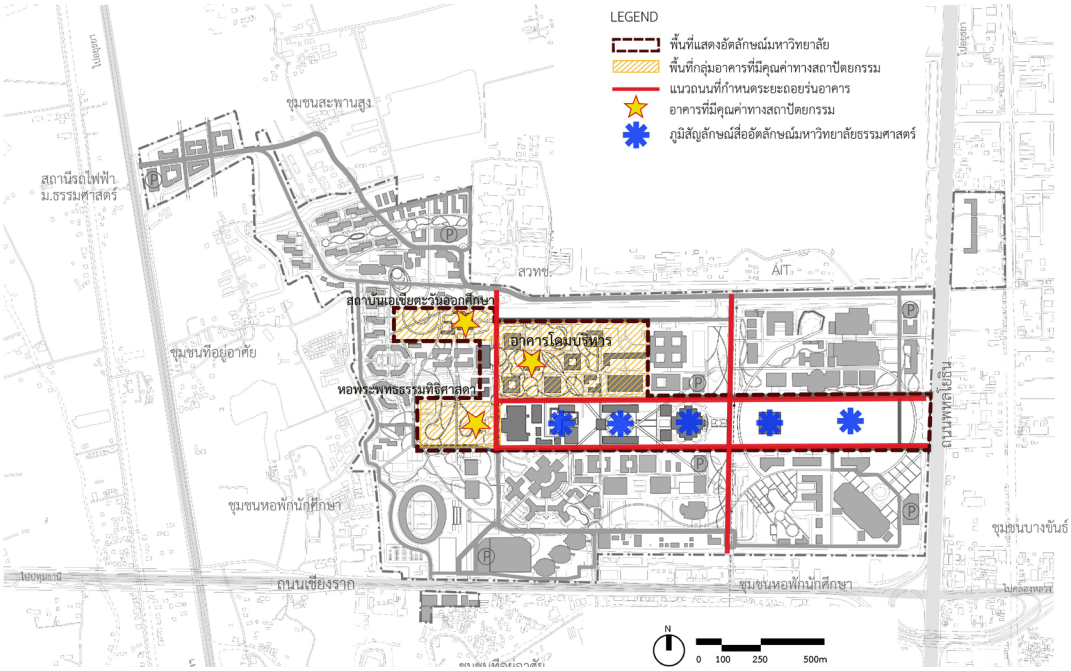
แนวคูคลองระบายน้ำหลัก
รวมทั้งพื้นที่ขอบน้ำและตลิ่ง

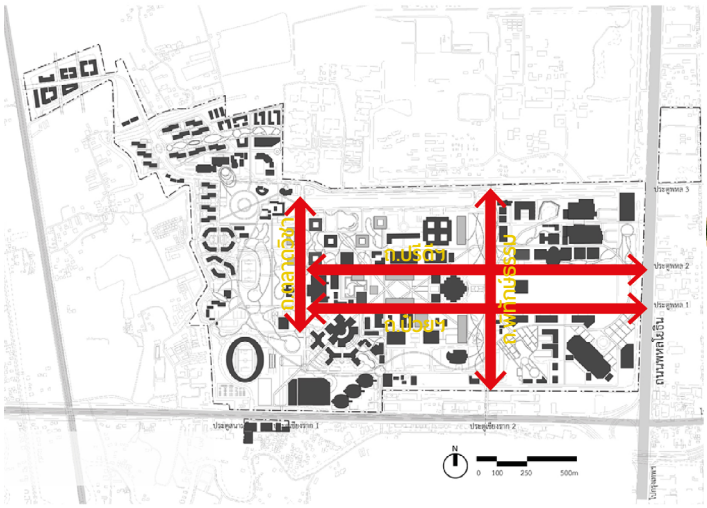
แนวคูน้ำ คันดิน
ตามแนวขอบเขตมหาวิทยาลัย

การรับรู้จินตภาพของพื้นที่มหาวิทยาลัย

จินตภาพหรือการสร้างอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาลักษณะทางกายภาพที่มีคุณค่าในการสื่ออัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้มีการควบคุมรูปแบบอาคาร ความสูง และระยะถอยร่นของอาคาร ด้วยเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ดังนี้

1 พื้นที่แกนกลางมหาวิทยาลัย

ถ.ป๋วยฯ / ปรีดีฯ

ระยะถอยร่น ตาม พ.ร.บ.ควบคุม
ห่างจาก กึ่งกลางถนนอย่างต่ำ 20.00 เมตร

ถ.พิทักษ์ธรรม

ฝั่งตะวันตกของถนน
ระยะถอยร่น ตามพ.ร.บ. ควบคุม
ห่างจากกึ่งกลางถนนอย่างต่ำ 22.00 เมตร

ฝั่งตะวันออกของถนน
ระยะถอยร่น ตามพ.ร.บ. ควบคุม
ห่างจากกึ่งกลางถนนอย่างต่ำ 40.00 เมตร

ถ.ตลาดวิชา

ฝั่งตะวันตกของถนน
ระยะถอยร่น ตามพ.ร.บ.ควบคุม
ห่างจากกึ่งกลางถนนอย่างต่ำ 30.00 เมตร

ฝั่งตะวันออกของถนน
ระยะถอยร่นตาม พ.ร.บ ควบคุม
ห่างจากกึ่งกลางถนนอย่างต่ำ 27.00 เมตร

2 พื้นที่บริเวณอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม

ก) กลุ่มอาคารโดมบริหาร
ออกแบบโดย ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา

ข) หอพระพุทธธรรมธิฐิศาสดา
ออกแบบโดย ดร. ภิญโญ สุวรรณคีรี

ค) อาคารสถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา
ออกแบบโดย Kisho Kurokawa

3 ภูมิสัญลักษณ์

สวนสาธารณะรรมศาสตร์ อุทยานการเรียนรู้ ป๋วย 100 ปี

ศูนย์กลางการเรียนรู้

สนามธรรมจักรรวมใจ

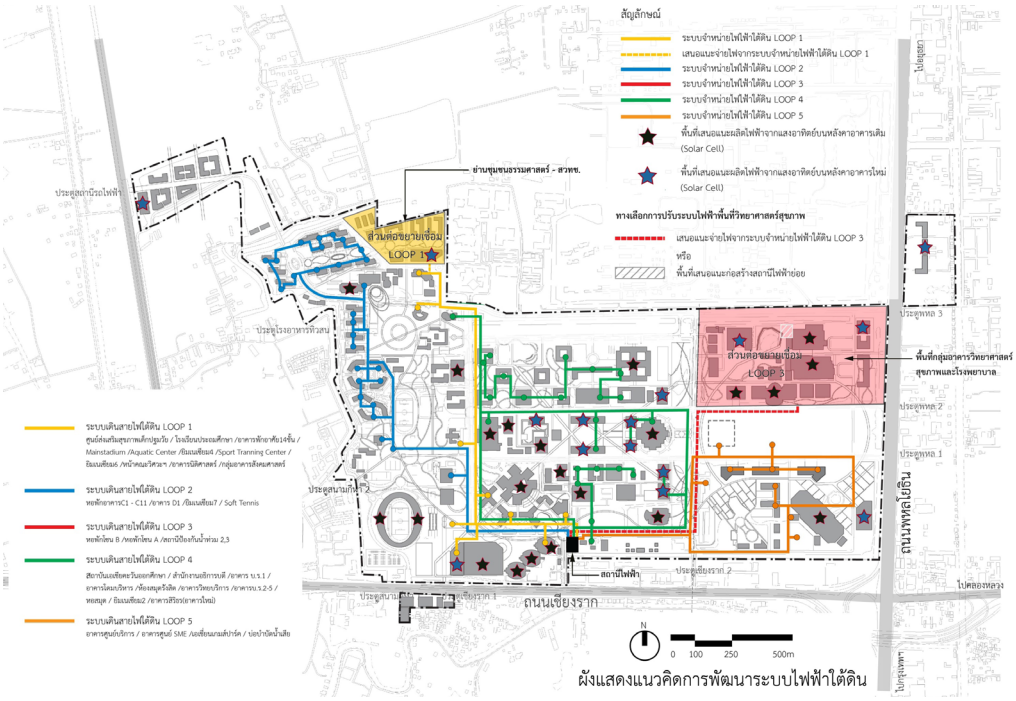
หอประชุมพัชรกิติยาภา

ก) สวนสาธารณะธรรมศาสตร์
ข) อุทยานการเรียนรู้ ป๋วย 100 ปี / ศูนย์บริการชุมชน
ค) หอประชุมพัชรกิติยาภา
ง) สนามธรรมจักรรวมใจ
จ) TU Pavilion / ศูนย์กลางการเรียนรู้

ระบบสาธารณูปโภค

1 ระบบไฟฟ้า

เมื่อพิจารณาถึงการขยายตัวในอนาคตของพื้นที่อาคารในมหาวิทยาลัยฯ และความสามารถในการรองรับกำลังไฟฟ้าติดตั้งของแต่ละสายป้อน สามารถสรุปเป็นผังแม่บทระบบไฟฟ้าได้ดังนี้

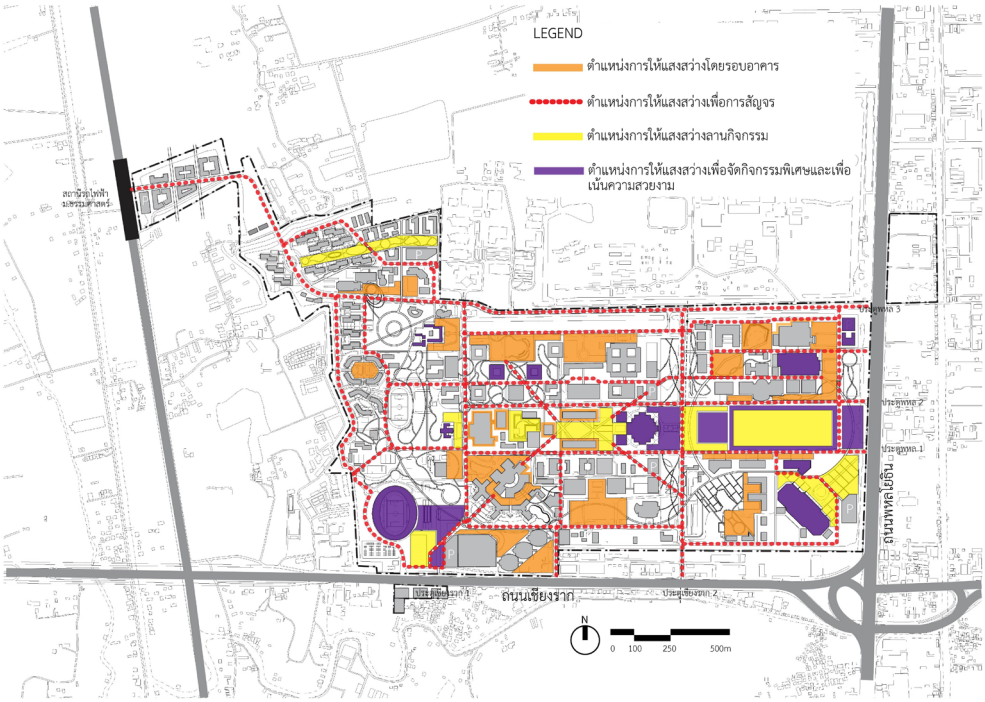

ผังแสดงแนวคิดการพัฒนาระบบไฟฟ้าใต้ดิน

มาตรการ	รายละเอียด
1	การปรับปรุงระบบจำหน่ายไฟฟ้าเพื่อรองรับกลุ่มอาคารวิทยาศาสตร์สุขภาพ เนื่องจากอัตราการขยายตัวของกลุ่มอาคารวิทยาศาสตร์สุขภาพ ทำให้มีกำลังไฟฟ้าติดตั้งของอาคารกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2542 จาก 10.00 MVA เป็น 23.85 MVA หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 138.5 จึงควรปรับปรุงระบบจำหน่ายไฟฟ้าในพื้นที่
2	การควบรวมกำลังไฟฟ้าติดตั้งของระบบจำหน่ายใต้ดินวงรอบที่ 2 และ 3 (บริเวณหอพักเอเชี่ยนเกมส์) เนื่องจากกำลังไฟฟ้าติดตั้งของระบบจำหน่ายใต้ดินวงรอบที่ 2 และ 3 ในอดีตที่ผ่านมามีการเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และมีผลรวมไม่เกินความสามารถในการจ่ายกำลังไฟฟ้าของ 1 วงรอบ โดยเมื่อควบรวมแล้วรับไฟฟ้าจากวงรอบที่ 2 เพียงวงรอบเดียว วงรอบที่ 2 จะมีกำลังไฟฟ้าติดตั้งเท่ากับ 28.48 MVA และวงรอบที่ 3 จะสามารถรองรับกำลังไฟฟ้าติดตั้งที่เพิ่มขึ้นในอนาคตได้อีกถึง 30 MVA หลังจากนั้นสามารถนำวงรอบที่ 3 ไปจ่ายไฟฟ้าให้กับกลุ่มอาคารวิทยาศาสตร์สุขภาพ (RMU-HP) เพื่อแยกส่วนออกจากวงรอบที่ 5 เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ และการแยกค่าไฟฟ้า
3	ก่อสร้างส่วนขยายของระบบจำหน่ายใต้ดินวงรอบที่ 1 ไปยังกลุ่มพื้นที่ว่างด้านข้าง สวทช เพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคต
4	นอกจากระบบไฟฟ้าจากการไฟฟ้าแล้ว ยังมีแนวคิดการผลิตไฟฟ้าใช้เองด้วยระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์โดยใช้เซลโฟโตโวเทอิค (PV Cell) ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพประมาณร้อยละ 80 และมีตัวประกอบกำลังการผลิต (Capacity Factor) ประมาณร้อยละ 15 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลศักยภาพของพลังงานแสงอาทิตย์ บริเวณที่ตั้งของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต รูปแบบการติดตั้งที่ความเหมาะเป็นแบบติดตั้งบนหลังคาอาคารที่มีความสูง และมีพื้นที่หลังคาที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อื่น เช่น หลังคาของอาคาร Main Stadium, Aquatic Center, Gymnasium 1-6 , อาคารกลุ่มโรงพยาบาล เป็นต้น

2 ระบบไฟฟ้าส่องสว่าง

การออกแบบระบบไฟฟ้าแสงสว่างภายนอกอาคาร มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความปลอดภัยในเวลากลางคืน สำหรับผู้ใช้งานทุกกลุ่ม และส่งเสริมความสะดวกด้านการใช้งานภายในพื้นที่กิจกรรมต่างๆ ตามแนวคิด ธรรมศาสตร์เพื่อประชาชน (TU For People) และเพื่อสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สวยงาม สร้างเอกลักษณ์และเอกภาพ ส่งเสริมชีวิตชีวาและคุณภาพที่ดีของนักศึกษาและผู้ใช้งานอื่นๆ ภายในมหาวิทยาลัย ตามแนวคิด มหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Pleasant Campus Town) โดยมีแนวทางดังนี้

พื้นที่รอบอาคาร

พื้นที่ทางสัญจร

พื้นที่กิจกรรม

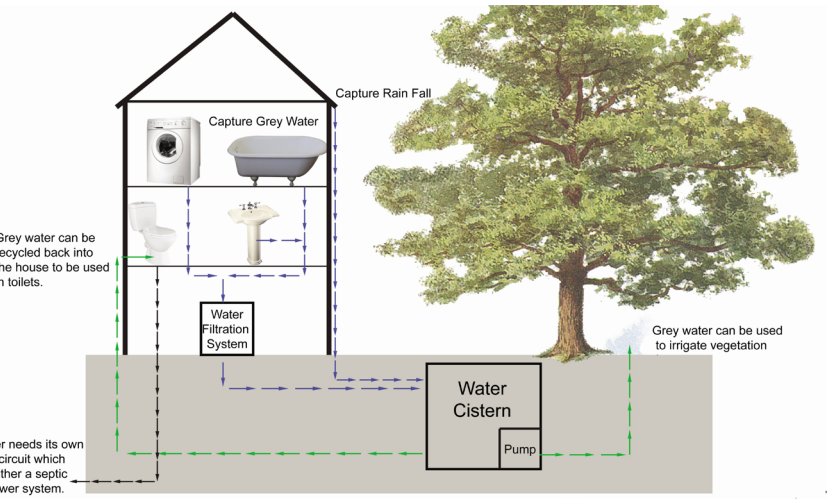

เพื่อความสวยงาม

1	ออกแบบระบบไฟส่องสว่างให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ยึดหลักการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน และเลือกประเภทดวงโคมและระดับแสงที่เหมาะสมกับลักษณะการใช้งาน
2	กำหนดที่ตั้งของไฟส่องสว่างโดยรอบอาคารให้เป็นระเบียบ มีระยะห่างที่เหมาะสม ไม่กีดขวางทางสัญจรและพื้นที่กิจกรรม เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ใช้งานทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนใช้ประเภทของไฟส่องสว่างที่เหมาะสมกับลักษณะสถาปัตยกรรมของอาคาร และมีรูปแบบเข้ากับบรรยากาศโดยรวมของมหาวิทยาลัย เพื่อความเป็นเอกภาพและเสริมเอกลักษณ์ของอาคาร
3	ใช้ดวงโคมที่ดูแลรักษาง่าย ทนต่อสภาพอากาศภายนอกอาคารได้ดี ค่าบำรุงรักษาน้อย ปลอดภัยต่อผู้ใช้ ควรหลีกเลี่ยงวัสดุประเภทพลาสติก เนื่องจากชำรุดง่าย
4	แบ่งแนวทางการออกแบบลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ได้ 4 ประเด็น ดังนี้ แนวทางการให้แสงสว่างพื้นที่โดยรอบอาคาร ,แนวทางการให้แสงสว่างตามเส้นทางสัญจร, แนวทางการให้แสงสว่างตามลานส่งเสริมกิจกรรม, และแนวทางการให้แสงสว่างเพื่อสร้างบรรยากาศและความสวยงาม

3 ระบบน้ำใช้

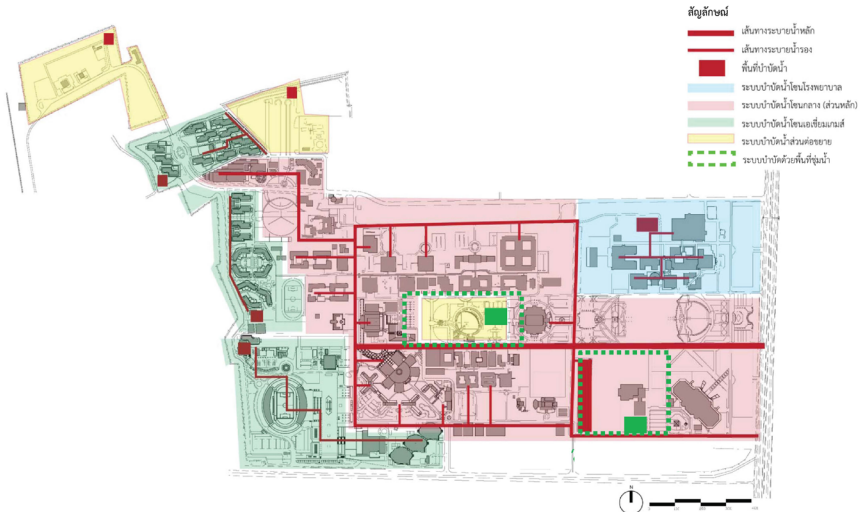
การปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว และยั่งยืน (Sustainable Campus) ในด้านสาธารณูปโภคส่วนของระบบน้ำใช้ ให้เป็นไปเพื่อรักษาเสถียรภาพการใช้น้ำ ลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ตลอดจนหาแนวทางในการใช้น้ำอย่างเหมาะสม ดังนี้

มาตรการ		รายละเอียด
สำรวจ	1	การรักษาเสถียรภาพการใช้น้ำ เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงในอนาคต ทางมหาวิทยาลัย จึงควรจะพิจารณาหาแหล่งจ่ายน้ำแหล่งอื่นเพิ่มเติม เช่น พิจารณารับซื้อน้ำประปา จากโรงผลิตน้ำเพื่ออุตสาหกรรมนวนคร และมหาวิทยาลัยควรกำหนดสัดส่วนการรับน้ำจากทั้งสองแหล่งให้เหมาะสม รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงระบบท่อโครงข่ายน้ำประปาให้สามารถรองรับการจ่ายน้ำจากทั้งสองแหล่ง
ปรับปรุง	2	ลดต้นทุน และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา โดยมหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงทางเลือกใช้น้ำจากแหล่งที่ต้นทุนการผลิตที่ต่ำ
	3	ในระยะยาวควรพิจารณาขยับแนวท่อเมน ที่เดิมวางอยู่ใต้ถนนออกไปอยู่นอกเขตถนน เพื่อความสะดวกและปลอดภัยในการบำรุงรักษา
พัฒนา	4	แนวทางการใช้น้ำอย่างเหมาะสม ควรมีการวางแผนการใช้น้ำจากคูคลอง หรือใช้น้ำใช้แล้วจากอาคาร (Grey Water) ที่ผ่านการบำบัดเพื่อการรดน้ำ และดูแลรักษาภูมิทัศน์

4 ระบบการจัดการน้ำเสีย

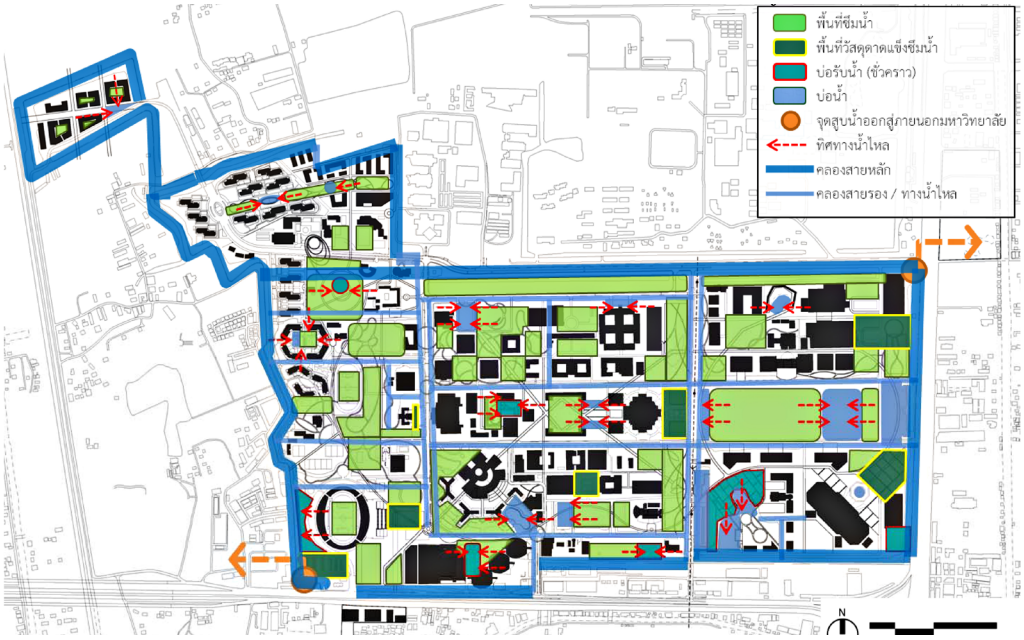
ระบบบำบัดน้ำเสียของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต ในปัจจุบันประกอบด้วยระบบรวบรวมน้ำเสียจากกลุ่มอาคารต่างๆ ได้แก่ กลุ่มโรงพยาบาล กลุ่มอาคารเรียน กลุ่มที่พักอาศัย และกลุ่มศูนย์กีฬา น้ำเสียที่เกิดขึ้นจะถูกรวบรวมและส่งผ่านไปยังโรงบำบัดน้ำเสีย ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการบำบัดน้ำเสียโดยวิธีการทางชีวภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยบ่อเติมอากาศ และบ่อตกตะกอน ก่อนที่จะมีการเติมคลอรีนเพื่อฆ่าเชื้อโรค และปล่อยลงสู่คลอง เพื่อให้รองรับการใช้งานพื้นที่ในอนาคต และตอบสนองเป้าหมายมหาวิทยาลัยด้านมหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน มีแนวทางการปรับปรุงระบบดังนี้

มาตรการ		รายละเอียด
สำรวจ	1	เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำเสียในปัจจุบัน ระบบท่อระบายน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียขั้นต้นของอาคารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ในสภาพเก่าทรุดโทรม ขาดการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ประสิทธิภาพในการบำบัดลดลง ดังนั้นจึงควรทำการปรับปรุงทั้งระบบและกำหนดแผนการตรวจสอบสภาพอย่างสม่ำเสมอ
ปรับปรุง	2	การขยายตัวของสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการขยายตัวของผู้ใช้งานโรงพยาบาล ทำให้มีการใช้งานห้องปฏิบัติการที่มีของเสียที่ต้องการการบำบัดด้วยวิธีพิเศษ เช่น สารเคมี สารชีวภาพ เศษคอนกรีต คราบน้ำมัน ฯลฯ จึงเห็นควรให้อาคารที่มีห้องปฏิบัติที่มีของเสียดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต พิจารณาหาแนวทางการบำบัดขั้นต้นก่อนที่จะส่งเข้าสู่ระบบบำบัดส่วนกลางต่อไป
พัฒนา	3	แนวทางการจัดการน้ำเสียของอาคารในอนาคต กลุ่มอาคารทุกประเภทที่จะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคต ต้องติดตั้งระบบบำบัดน้ำสียขั้นต้นที่มีประสิทธิภาพ เพื่อไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับระบบเดิมและเป็นการเพิ่มเสถียรภาพของระบบบำบัดรวมของมหาวิทยาลัย
	4	การประยุกต์ใช้วิธีการตามธรรมชาติในการจัดการน้ำเสีย ในการบำบัดน้ำเสียของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ควรพิจารณาประยุกต์ใช้วิธีการตามธรรมชาติในการจัดการน้ำเสีย เช่น วิธีการใช้พื้นที่ชุ่มน้ำเทียม หรือบึงประดิษฐ์ ในการช่วยบำบัด ซึ่งจะส่งผลให้ลดภาระของระบบบำบัดน้ำเสียที่ต้องใช้เครื่องจักรกล และสารเคมี อีกทั้งยังสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของมหาวิทยาลัย ใช้เป็นสถานที่ทดลอง ศึกษาวิจัย และประยุกต์ใช้เป็นพื้นที่สันทนาการของประชาคมธรรมศาสตร์

5 ระบบระบายน้ำและจัดการน้ำฝน

แนวคิดการปรับปรุงผังแม่บทในด้านระบบระบายน้ำของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ให้เป็นไปตามแนวคิดความยั่งยืนในอนาคตมีดังนี้

ลดพื้นที่ทึบน้ำและเพิ่มพื้นที่หน่วงน้ำ

ลักษณะพื้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เป็นพื้นที่ลุ่ม ซึ่งได้รับอิทธิพลฝนตามฤดูกาล ทำให้ต้องระบายน้ำออกสู่พื้นที่ภายนอก การวางผังพื้นที่ในอนาคตจะต้องคำนึงถึงการลดปริมาณน้ำที่จะต้องระบายออก โดยแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมคือการลดพื้นที่ทึบน้ำในบริเวณจะมีการพัฒนาใหม่ เช่น การเลือกใช้วัสดุปูพื้นที่จอดรถเป็นแบบบล็อกหญ้า การใช้วัสดุปูพื้นแบบพรุนน้ำ การออกแบบพื้นที่สันทนาการให้มีสัดส่วนพื้นที่ที่เป็นพืชพรรณ โดยอีกแนวทางหนึ่งคือการเพิ่มพื้นที่หน่วงน้ำ เช่น บ่อเก็บน้ำหรือสนามหญ้าในที่ลุ่ม ทั้งนี้ต้องพิจารณาให้เหมาะสมร่วมกับการออกแบบทางสถาปัตยกรรมต่อไป

ถนนแบบไม่มีขอบ

พื้นที่ท่วมขังจากน้ำฝนส่วนใหญ่เกิดในบริเวณที่มีขอบถนนสูงมีการปิดกั้นการระบายน้ำจากถนนสู่ท่อ ซึ่งสามารถออกแบบการระบายน้ำจากถนนออกสู่พื้นที่ว่างรอบข้างโดยตรง ซึ่งระบายน้ำได้มีประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง

เชื่อมต่อระบบคลองและบ่อ

ปัจจุบันประสิทธิภาพของระบบระบายน้ำหลักของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ขึ้นอยู่กับระบบคลองและบ่อ ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำจึงควรพิจารณารักษาระบบคลองและบ่อที่มีอยู่ในปัจจุบันและทำการเชื่อมต่อในจุดที่ยังขาดการเชื่อมต่อ อีกทั้งการพัฒนาพื้นที่ใหม่ ควรยึดแนวทางการเชื่อมต่อระบบคลองและบ่อ

6 ระบบการจัดการขยะ

การจัดการขยะตามแนวทาง “มหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน” ประยุกต์ใช้แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (zero waste management) มีเป้าประสงค์ คือ “การทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิผล” โดยหลักการสำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต กำหนดแนวคิดด้านการจัดการขยะออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การลดปริมาณขยะ และระบบการจัดการมูลฝอย โดยการพัฒนาระบบการจัดการขยะ ธนาคารขยะ โรงคัดแยกขยะ และโรงปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งปัจจุบันการจัดการขยะภายในมหาวิทยาลัย ไม่ได้มีขั้นตอนในการแยกทิ้งที่เหมาะสม ส่งผลให้ขยะทุกประเภทต้องมาแยกที่โรงขยะ เกิดมลภาวะและค่าใช้จ่ายในการดูแลสูง ดังนั้นแนวคิดในกรณีที่มีโรงขยะในมหาวิทยาลัย คือ

1. ทุกอาคารต้องมีถังขยะแยกประเภทชัดเจน เพื่อให้เอกชนสามารถมารับไปมาขายได้โดยตรง เช่น ขยะรีไซเคิล ขยะมูลฝอย

2. ในกรณีของขยะมูลฝอย กำหนดให้ใช้พื้นที่สีเขียวใกล้กับสถานีรถไฟสายสีแดง เป็นพื้นที่โรงขยะสำหรับคัดแยกและส่งต่อให้เอกชนมารับไปจัดการ

3. ขยะประเภทเศษอาหาร ซึ่งเดิมมีหน่วยงานภายนอกมารับไป เสนอให้แต่ละโรงอาหารภายในมหาวิทยาลัย มีบ่อหรือจุดสำหรับรวมเศษอาหารเพื่อหมักเป็นก๊าซชีวภาพ และนำพลังงานกลับมาใช้ในโรงอาหารใหม่ ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านวัตถุดิบและเป็นแนวทางพัฒนาการใช้งานที่สะอาดเพื่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน

4. เศษอินทรีย์วัตถุ (ใบไม้, กิ่งไม้) เสนอให้ใช้พื้นที่บริเวณติดกับแปลงนา เพื่อเป็นจุดรวมเศษอินทรีย์วัตถุทั้งหมดภายในมหาวิทยาลัย นำมาย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ และนำไปใช้งานต่อของการดูแลงานสวนภายในมหาวิทยาลัย โดยสร้างโรงปุ๋ยชีวภาพในตำแหน่งที่เหมาะสม

5. ขยะประเภทติดเชื้อ เป็นขยะที่เกิดจากการใช้งานของกลุ่มโรงพยาบาลและกลุ่มสุขศาสตร์ เสนอให้มีจุดทิ้งแยกจากส่วนอื่นๆ โดยกำหนดตำแหน่งให้อยู่บริเวณอาคารบริการของโรงพยาบาลและเสนอให้เอกชนสามารถมารับไปจัดการได้โดยตรง เพื่อไม่ให้ปะปนกับขยะประเภทอื่นๆ

6. ธนาคารขยะ หลักการลดปริมาณขยะจะเป็นการเปลี่ยนความคิดเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งทำได้ทุกคนและทุกเวลาโดยส่งเสริมองค์ความรู้เรื่องการจำแนกประเภทและการลดปริมาณมูลฝอยในทุกภาคส่วนของประชาคมธรรมศาสตร์ โดยสร้างจุดรับซื้อที่อำนวยความสะดวกและจูงใจ การกำหนดราคารับซื้อที่อยู่ในระดับสร้างแรงจูงใจในการแยกขยะด้วยตนเอง โดยเห็นควรให้กำหนดจุดรับซื้อ หรือธนาคารขยะแบบถาวร โดยควรเปิดทำการอย่างน้อย 4 วัน ต่อสัปดาห์ ในช่วงเวลาที่ครอบคลุมทั้งช่วงเวลาราชการและนอกเวลาราชการ

หมายเหตุ :
รายละเอียดเพิ่มเติม “เล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577” (ส่วนที่ 1 รายละเอียดการวางผังแม่บท)
บทที่ 4 - แนวคิดในการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577
บทที่ 5 - ผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577)

บทที่ 5
เป็นจริงด้วยการปฏิบัติ

หน่วยงานที่รับผิดชอบและแนวทางการปฏิบัติตามผังแม่บท

สภาพทางกายภาพของมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นภาพลักษณ์ ภาพจำ และเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย รวมทั้งบุคคลภายนอก การปรับปรุงผังแม่บทนี้เกิดขึ้นเพื่อมุ่งแก้ปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิต วางแผนรองรับการพัฒนาระบบรถไฟฟ้า และสร้างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้านความเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อประชาชน จึงเกิดกระบวนการรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น กำหนดเป้าหมาย ความต้องการ การคาดการณ์การเติบโตของแต่ละหน่วยงาน แล้วประมวลผลด้วยหลักการวิเคราะห์และออกแบบ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม หารือกับผู้บริหาร คณะ/วิทยาลัย/สถาบัน และหน่วยงานภายใน นักศึกษา คณาจารย์ ทำประชาพิจารณ์ต่อประชาคมธรรมศาสตร์ และเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตามการจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายนั้น เป็นสิ่งที่จะต้องเกิดจากการยอมรับและร่วมมือร่วมใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดสัมฤทธิ์ผลขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและทุกระดับ ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาผังแม่บทต่อไป ให้มหาวิทยาลัยพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อประโยชน์สูงสุดของมหาวิทยาลัยและประชาคมธรรมศาสตร์ต่อไป การบริหารผังแม่บทเพื่อให้การพัฒนาด้านกายภาพมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิตเป็นไปตามแผน ขั้นตอนการพัฒนาทางกายภาพต้องอาศัยโครงสร้างทางการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผังแม่บท หลังจากผังแม่บทได้รับความเห็นชอบจากกรรมการสภามหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นกรอบให้ฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนากายภาพมหาวิทยาลัยต่อไป โดยผ่านคณะกรรมการกายภาพ และอาศัยหน่วยงานระดับปฏิบัติงาน กองแผนงานและกองอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบผังแม่บทโดยตรง

ภารกิจของหน่วยงานดูแลรับผิดชอบผังแม่บท

เนื่องจากผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577 เป็นผังระยะยาว 20 ปี กองแผนงานและกองอาคารสถานที่ จึงมีหน้าที่รับผิดชอบสำคัญในการการทบทวนและปรับเปลี่ยนผังแม่บททุกๆ 5 ปี หรือตามระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของมหาวิทยาลัยและบริบทแวดล้อมในอนาคต นอกจากนั้นยังมีภารกิจประจำ ได้แก่ การบริหารจัดการ กำกับดูแลการปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นไปตามผังแม่บท รวมทั้งการกำหนดมาตรการเชิงรุกเพื่อผลักดันผังแม่บทไปสู่การปฏิบัติจริง รวมถึง การจัดทำแผนงานพัฒนาโครงการย่อยตามผังแม่บท จัดทำผังพื้นที่เฉพาะ จัดหาแหล่งงบประมาณ ประสานงาน และดำเนินการให้เกิดการดำเนินงานตามแผนงาน / โครงการ หน่วยงานดังกล่าวจำเป็นต้องมีโครงการบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านต่อไปนี้

POLICY PLANING
PHYSICAL PLANNING
DESIGN
CONSTRUCTION

บุคลากรด้านการวางผัง
เช่น ภูมิสถาปนิก สถาปนิก
นักออกแบบชุมชนเมือง

บุคลากรด้านการวางระบบวิศวกรรม
และโครงสร้างพื้นฐาน

บุคลากรด้านการวางแผนและนโยบาย
ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากายภาพ

บุคลากรด้านการจัดหาและวิเคราะห์งบประมาณ

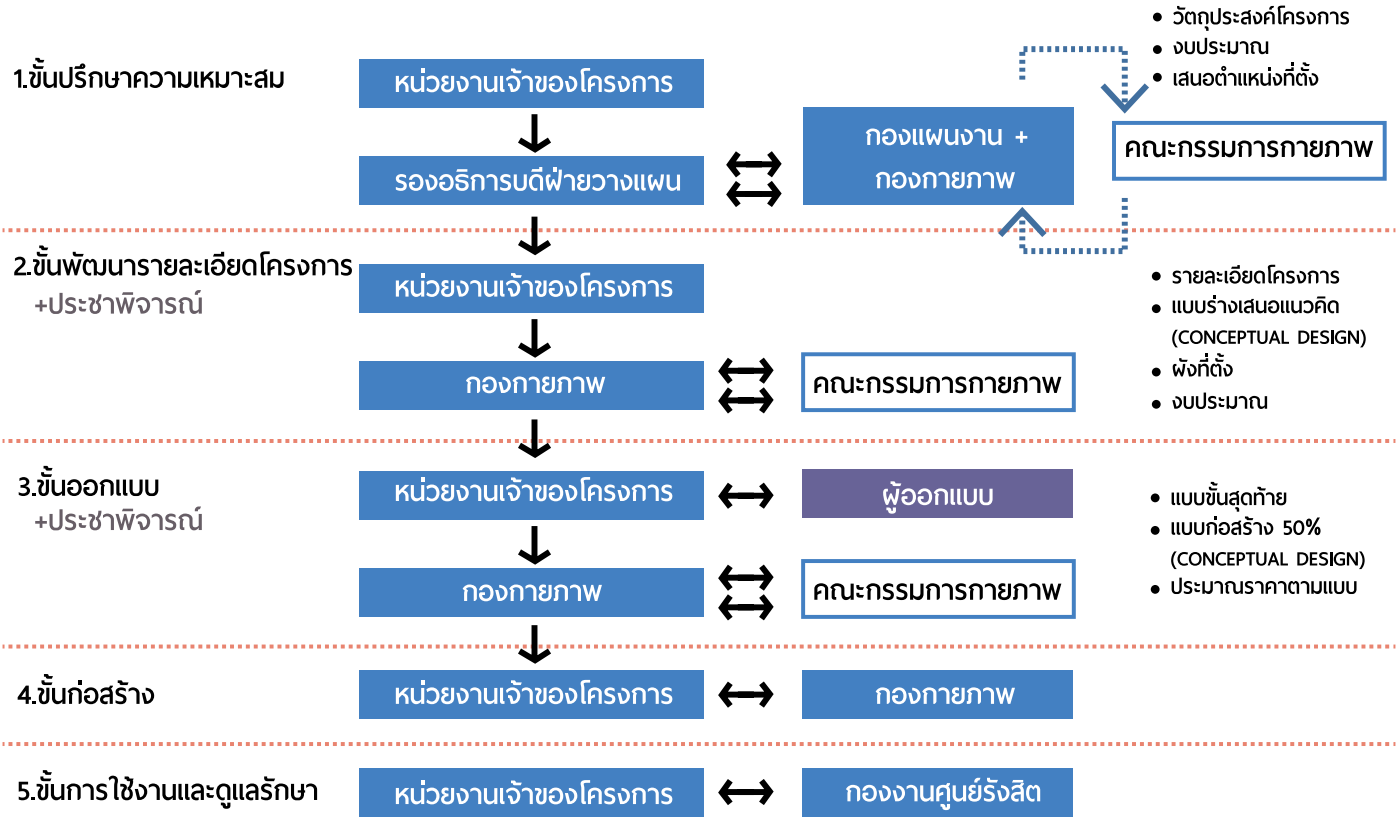

บุคลากรสนับสนุนต่างๆ
เช่น เจ้าหน้าที่ประสานงาน ช่างการเขียนแบบ
และช่างกราฟฟิค

ขั้นตอนการพัฒนากายภาพ

การพัฒนาทางกายภาพ หมายถึงอาคาร โครงการก่อสร้าง รื้อถอน ปรับปรุง และปรับเปลี่ยน อาคาร สิ่งก่อสร้าง ภูมิทัศน์ ภูมิสัณฐาน และสาธารณูปโภคต่างๆ การพัฒนาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ใช้พื้นที่และภาพลักษณ์โดยรวมของมหาวิทยาลัย จึงควรเริ่มต้นจากขั้นตอนการวางแผนกายภาพ (policy planning) ที่สอดคล้องกับนโยบายโดยรวมของมหาวิทยาลัย และหน่วยงานต้นสังกัด ต่อด้วยการวางผังกายภาพ (physical planning) บริเวณพื้นที่โครงการ จากนั้นเป็นขั้นตอนการออกแบบรายละเอียดต่างๆ (design) ขั้นตอนการก่อสร้าง (หรือรื้อถอนปรับปรุงสิ่งก่อสร้างเดิม) และขั้นตอนการบริหารจัดการ ดูแลรักษาและซ่อมบำรุง

เพื่อควบคุมให้การพัฒนาด้านกายภาพเป็นไปในทางที่สอดคล้องตามผังแม่บทศูนย์รังสิต พ.ศ.2577 การดำเนินการใดๆ อันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อกายภาพของมหาวิทยาลัยอย่างถาวรหรือกึ่งถาวร ทั้งต่ออาคาร สิ่งก่อสร้าง ภูมิทัศน์ ภูมิสัณฐาน และสาธารณูปโภคต่างๆ ภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จะต้องปฏิบัติตามแนวทางดังนี้

1

หน่วยงานเจ้าของโครงการ แจ้งความจำนงในการพัฒนาโครงการโดยมีหนังสือถึงรองอธิการบดีฝ่ายวางแผน เพื่อรับทราบและพิจารณาเบื้องต้น (ควรนำโครงการเข้าหารือในที่ประชุมคณะกรรมการผังแม่บทตามความจำเป็นแล้วแต่กรณี เช่น โครงการที่มีผลต่อการใช้งานในระดับพื้นดิน ได้แก่ อาคาร/สวน/ ลานจอดรถ/ ถนน/ คูคลอง/ ฯลฯ) โดยเอกสารการเสนอขออนุญาตต้องมีรายละเอียด คือ วัตถุประสงค์โครงการ งบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณ ระยะเวลาที่ใช้สิ่งก่อสร้างนั้นๆ และผังบริเวณเสนอตำแหน่งที่ตั้ง

2

ในกรณีที่รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนเห็นชอบ ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการพัฒนารายละเอียดโครงการเสนอคณะกรรมการกายภาพ ผ่านกองแผนงานเพื่ออนุมัติโครงการและที่ตั้งในรายละเอียด (ในกรณีไม่เห็นชอบ ให้ส่งเรื่องคืนหน่วยงานเจ้าของโครงการ) กองแผนงานพิจารณาตรวจสอบ โดยมีข้อพิจารณาคือ ไม่ขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่ขัดต่อข้อกำหนดของผังแม่บท และพิจารณาผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อกายภาพและสภาพแวดล้อมโดยรวมของมหาวิทยาลัย *สำหรับโครงการที่มีผลกระทบอย่างมากต่อประชาคมธรรมศาสตร์ หน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องประสานงานกับฝ่ายวางแผน และ/หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นในการปรับรายละเอียดโครงการก่อนการออกแบบ

3

เมื่อได้รับอนุมัติรายละเอียดโครงการและที่ตั้งจากกรรมการกายภาพ หน่วยงานเจ้าของโครงการดำเนินการออกแบบโดยสถาปนิก/ภูมิสถาปนิก และ/หรือวิศวกรวิชาชีพ (ตามความเหมาะสมต่อลักษณะโครงการ) แล้วส่งแบบผ่านกองแผนงาน ให้กรรมการกายภาพพิจารณาและให้ความเห็นชอบ ก่อนที่จะดำเนินการออกแบบ/เขียนแบบก่อสร้าง เอกสารเสนอโครงการประกอบด้วย ผังบริเวณแบบร่างเบื้องต้น รายละเอียดที่สำคัญ เช่น ความสูงอาคาร ระยะถอยร่น และรูปลักษณะอาคาร

4

เมื่อแบบร่างขั้นต้นได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการกายภาพฯ จึงให้ดำเนินการออกแบบเขียนแบบก่อสร้าง ขออนุญาตก่อสร้าง โดยประสานกับกองอาคารสถานที่ในการเข้าดำเนินการในพื้นที่ รวมทั้งขั้นตอนการก่อสร้างและบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างต่อไป ซึ่งในขั้นตอนนี้ หากเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงการหรือรายละเอียดการออกแบบที่มีความสำคัญต่อภาพรวมของโครงการ จะต้องนำโครงการนั้นๆ เสนอต่อคณะกรรมการกายภาพฯ อีกครั้งหนึ่ง และสำหรับโครงการขนาดใหญ่หรือที่มีผลกระทบอย่างมากต่อประชาคมธรรมศาสตร์ จะต้องมีการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อรายละเอียดการออกแบบโครงการอีกครั้งหนึ่ง

หมายเหตุ :
รายละเอียดเพิ่มเติม “เล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577” (ส่วนที่ 1 รายละเอียดการวางผังแม่บท) บทที่ 8 - แนวทางการนำผังแม่บทไปสู่การปฏิบัติ (Implementation)

ระยะการพัฒนา

การปรับปรุงผังแม่บทเพื่อมุ่งสู่ “ธรรมศาสตร์ 100 ปี” นั้นเป็นการวางแผนระยะยาว ซึ่งต้องใช้งบประมาณ บุคลากร และเวลา ในการที่จะพัฒนากายภาพมหาวิทยาลัย เพื่อแก้ปัญหาจากนโยบาย 4 ข้อที่เป็นโจทก์จากผู้บริหาร มหาวิทยาลัย ในการปรับปรุงผังแม่บทธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ได้แก่

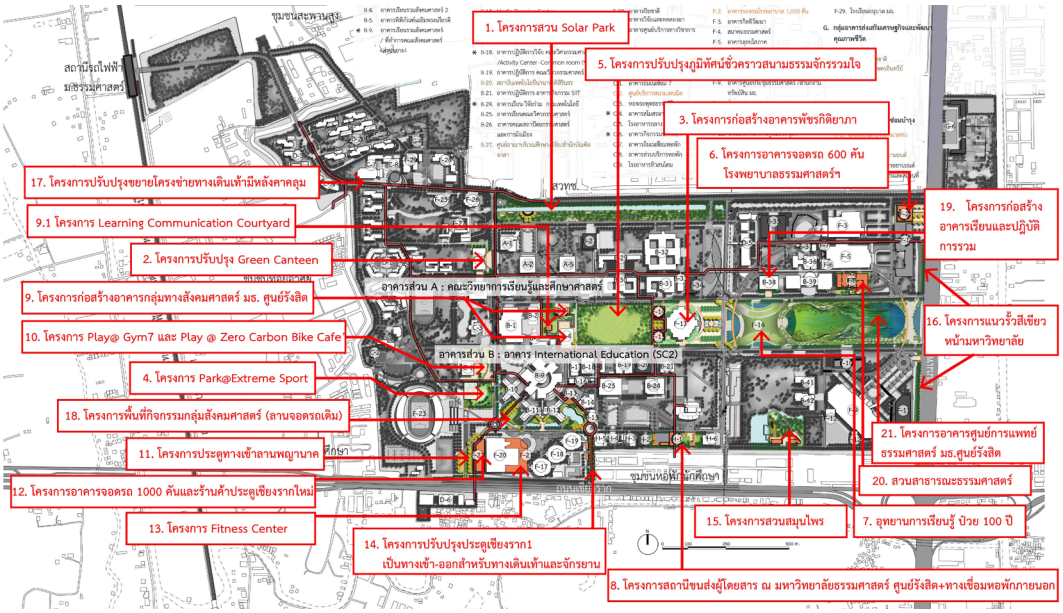
1. Strength TU Identity ส่งเสริมเอกลักษณ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ให้เด่นชัดขึ้น
2. Create TU Community สร้างศูนย์กลางและความเป็นชุมชนชาวธรรมศาสตร์
3. TU Sustainable Campus ธรรมศาสตร์สีเขียว เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จัดการน้ำอย่างยั่งยืน
4. Link TU Redline แผนรองรับสถานีรถไฟฟ้าชานเมืองสายสีแดง

โดยแต่ละโครงการจะวางแผนลำดับการพัฒนาเพื่อจะสามารถบริหารงบประมาณ การก่อสร้างและการพัฒนากายภาพของธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ได้อย่างเป็นระบบ ลำดับการพัฒนาผังแม่บท แบ่งเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (2 ปีแรก), ระยะที่ 2 (3 ปี), ระยะที่ 3 (5 ปี) และระยะที่ 4 (10 ปี) ตามลำดับรวมเป็น 20 ปี ระยะการพัฒนานั้นเพื่อตอบ “เป้าหมายหลัก” 5 ข้อ ที่จะเป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตในอีก 20 ปี ได้แก่

1) ศูนย์ธรรมศาสตร์เพื่อประชาชน
2) ชุมชนแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3) เมืองมหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน
4) มหาวิทยาลัยแห่งความสุข
5) โครงข่ายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การพัฒนาระยะที่ 1 (2 ปี) : การปูพื้นฐาน

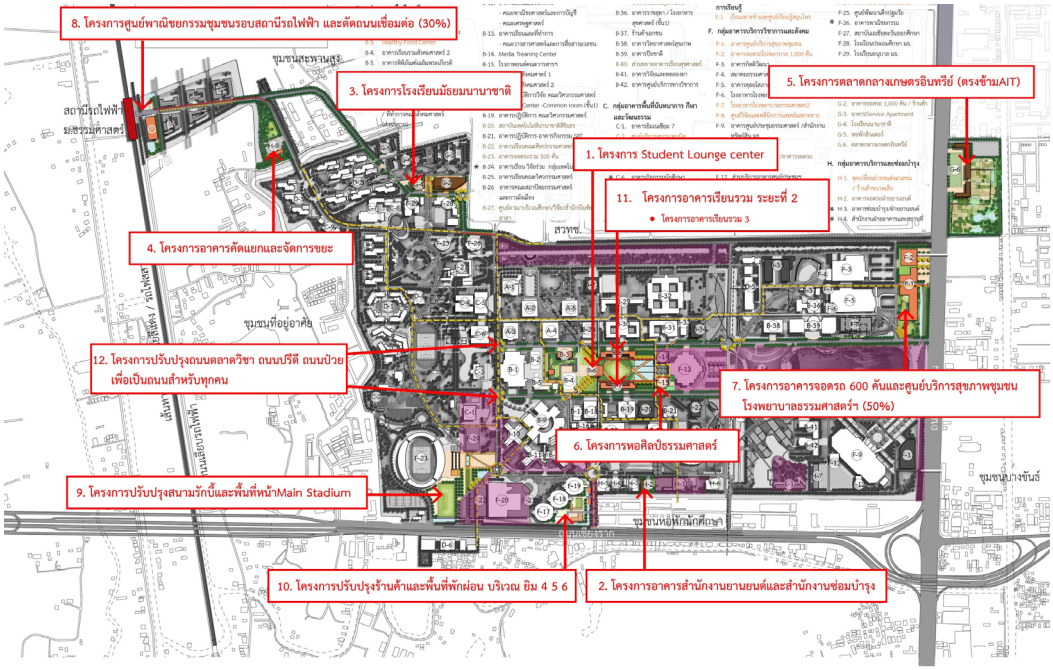

ภาพรวมของการพัฒนาระยะแรกนั้น มีหลักการสำคัญคือการ “ปูพื้นฐาน” เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ทั้ง 5 ของศูนย์รังสิต โดยโครงการส่วนใหญ่มุ่งไปที่การสร้างอัตลักษณ์ด้านชุมชนแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเมืองมหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ใหม่ที่ยังรับรู้ได้น้อยมากภายในศูนย์รังสิต ในขณะที่อัตลักษณ์ดั้งเดิมคือการเป็นศูนย์บริการประชาชนนั้น มีให้เห็นได้ชัดพอสมควรแล้วในปัจจุบัน นอกจากนั้นยังมีโครงการบางส่วนที่จะเกิดขึ้นเพื่อแก้ “ปัญหาเร่งด่วนเชิงกายภาพ” ของศูนย์รังสิต

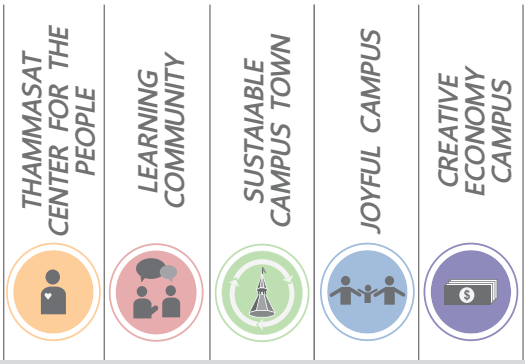
ได้แก่ การสร้างภาพจำของธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (TU Identity) และการพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำวันพื้นฐานของชุมชน โครงการเหล่านี้มีลักษณะเป็นโครงการนำร่องที่ดำเนินการได้ง่ายและสำเร็จได้ในระยะสั้น ที่ถึงแม้จะไม่สามารถแก้ปัญหาทั้งกล่าวได้ทั้งหมด แต่ก็จะช่วยสร้างจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี สร้างจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี

		THAMMASAT CENTER FOR THE PEOPLE	LEARNING COMMUNITY	SUSTAIABLE CAMPUS TOWN	JOYFUL CAMPUS	CREATIVE ECONOMY CAMPUS
การพัฒนาระยะที่ 1 (2 ปี) : การปูพื้นฐาน						
1.	โครงการสวน Solar Park	●	●	●	●	
2.	โครงการปรับปรุง Green Canteen			●	●	
3.	โครงการก่อสร้างอาคารพัชรกิติยาภา	●	●		●	
4.	โครงการ Park @ Extreme Sport	●		●	●	
5.	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ชั่วคราวลานธรรมจักรรวมใจ		●		●	
6.	โครงการอาคารจอดรถ 1000 คัน โรงพยาบาลธรรมศาสตร์	●		●	●	
7.	โครงการอุทยานการเรียนรู้ ป่วยฯ 100ปี	●	●	●	●	
8.	โครงการสถานีขนส่งผู้โดยสาร ณ มธ.ศูนย์รังสิต + ทางเชื่อมหอพักภายนอก	●	●	●	●	
9.	โครงการก่อสร้างอาคารกลุ่มทางสังคมศาสตร์ มธ. ศูนย์รังสิต					
	- อาคารวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์		●	●	●	
	- อาคาร INTERNATIONAL LEARNING		●	●	●	
	- โครงการ LEARNING COMMUNITY COURTYARD		●	●	●	
10.	โครงการ Play@ Gym7 และ Play@ Zero Carbon Bike Cafe’	●		●	●	
11.	โครงการประตูทางเข้าลานพญานาค			●	●	
12.	โครงการอาคารจอดรถ 1,000 คันและร้านค้าประตูเชียงรากใหม่			●	●	
13.	โครงการ FITNESS CENTER	●		●	●	
14.	โครงการปรับปรุงประตูเชียงราก 1 เป็นทางเท้าและทางจักรยาน		●	●	●	
15.	โครงการสวนสมุนไพร	●	●	●	●	
16.	โครงการแนวรั้วสีเขียวหน้ามหาวิทยาลัย			●	●	
17.	โครงการปรับปรุงขยายโครงข่ายทางเดินเท้ามีหลังคาหลุม		●	●	●	
18.	โครงการพื้นที่กิจกรรมสังคมศาสตร์ (ลานจอดรถเดิม)		●	●	●	
19.	โครงการก่อสร้างอาคารเรียนและปฏิบัติการรวม		●	●	●	
20.	สวนสาธารณะธรรมศาสตร์	●	●	●	●	
21.	โครงการอาคารศูนย์การแพทย์ธรรมศาสตร์ มธ. ศูนย์รังสิต	●		●		

การพัฒนาระยะที่ 2 (3 ปี)

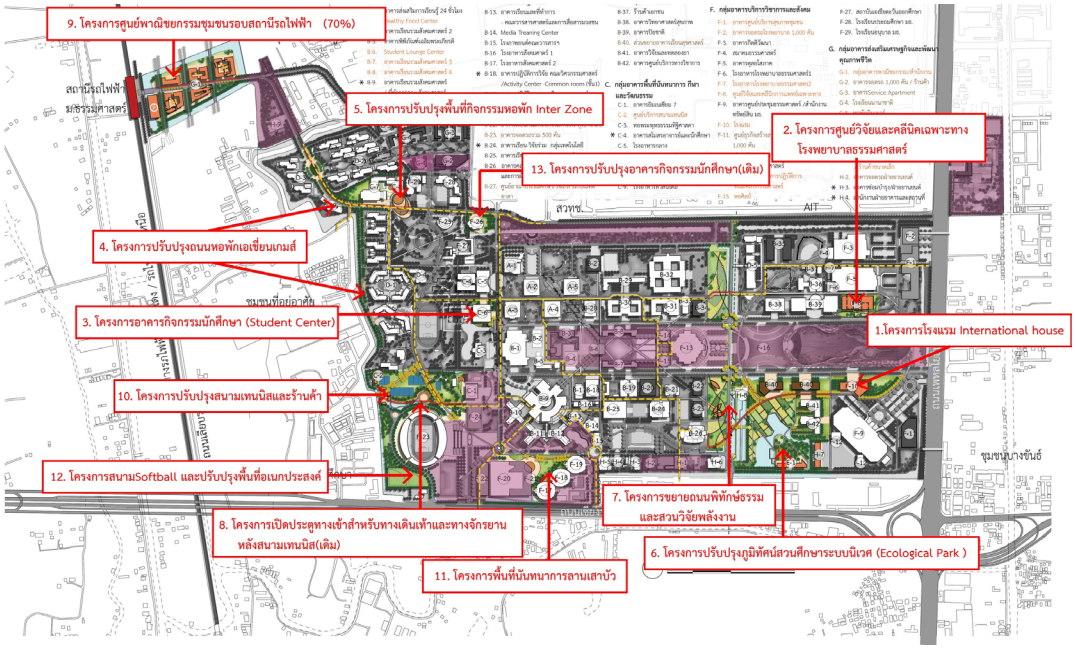
การพัฒนาในระยะที่ 2 ประกอบไปด้วยโครงการเพื่อสริมสร้างการเป็นศูนย์บริการประชาชนครบวงจร รวมทั้งสร้างความเป็น ชุมชนแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเมืองมหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน ให้แข็งแรงยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยังมีโครงการเพื่อรองรับการพัฒนาตามแผนปัจจุบันของรถไฟฟ้าสายสีแดงซึ่งจะแล้วเสร็จหลังปีพ.ศ. 2560 โดยโครงการเหล่านี้จะเป็นการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ด้านการเสริมสร้าง โครงข่ายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้กับมหาวิทยาลัยและกับย่านโดยรอบอีกด้วย

การพัฒนาระยะที่ 2 (3 ปี)

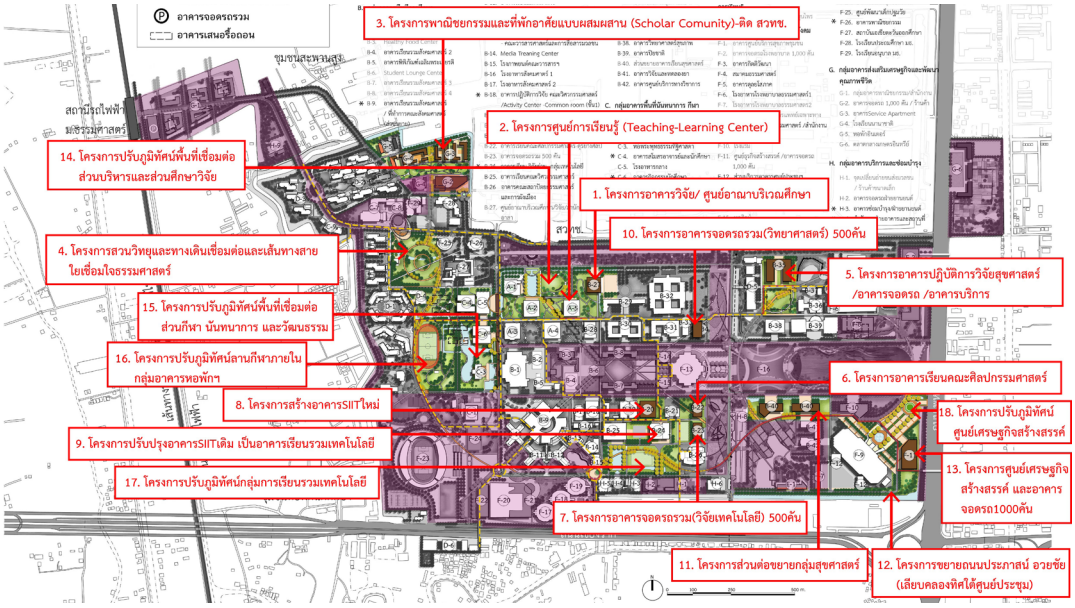
1.	โครงการ Student Lounge Center		●	●	●	
2.	โครงการอาคารสำนักงานยานยนต์และสำนักงานซ่อมบำรุง			●	●	
3.	โครงการโรงเรียนมัธยมนานาชาติ	●			●	
4.	โครงการอาคารคัดแยกขยะ	●	●	●	●	
5.	โครงการตลาดกลางเกษตรอินทรีย์ (ฝั่งตรงข้าม AIT)	●	●	●	●	●
6.	โครงการหอศิลป์ธรรมศาสตร์	●	●		●	
7.	โครงการอาคารจอดรถ 1,000 คันและศูนย์บริการสุขภาพชุมชน รพ.มธ.	●		●	●	
8.	โครงการศูนย์พาณิชยกรรมชุมชนรอบสถานีรถไฟฟ้า และตัดถนนเชื่อมต่อ	●		●	●	●
9.	โครงการปรับปรุงสนามรักบี้ และพื้นที่หน้าสนามกีฬา MAIN STADIUM	●		●	●	
10.	โครงการปรับปรุงร้านค้า และพื้นที่พักผ่อน ยิม 4,5,6	●		●	●	●
11.	โครงการอาคารเรียนรวมระยะที่ 3 มธ. ศูนย์รังสิต		●		●	
12.	โครงการปรับปรุงถนนตลาดวิชา,ปรีดี,ป่วย เพื่อเป็นถนนสำหรับทุกคน	●		●	●	

การพัฒนาระยะที่ 3 (5 ปี)

		THAMMASAT CENTER FOR THE PEOPLE	LEARNING COMMUNITY	SUSTAIABLE CAMPUS TOWN	JOYFUL CAMPUS	CREATIVE ECONOMY CAMPUS
การพัฒนาระยะที่ 3 (5 ปี)						
1.	โครงการโรงแรม INTERNATIONAL HOUSE	●	●		●	●
2.	โครงการอาคารกิจกรรมนักศึกษา (STUDENT CENTER)		●		●	
3.	โครงการปรับปรุงหอพักเอเชี่ยนเกมส์			●	●	
4.	โครงการปรับปรุงพื้นที่กิจกรรมหอพัก (INTERZONE)	●	●		●	
5.	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนศึกษาระบบนิเวศ (ECOLOGICAL PARK)	●	●	●	●	
6.	โครงการขยายถนนพิทักษ์ธรรม และสวนวิจัยพลังงาน	●			●	
7.	โครงการเปิดประตูทางเข้าสำหรับทางเท้าและทางจักรยาน หลังสนามเทนนิส		●	●	●	
8.	โครงการศูนย์พาณิชยกรรมชุมชนรอบสถานีรถไฟฟ้า (70%)	●		●	●	●
9.	โครงการปรับปรุงสนามเทนนิสและร้านค้า	●		●	●	●
10.	โครงการพื้นที่นันทนาการลานเสาบัว	●		●	●	
11.	โครงการสนาม SOFTBALL และปรับปรุงพื้นที่อเนกประสงค์	●		●	●	●
12.	โครงการปรับปรุงอาคารกิจกรรมนักศึกษา (เดิม)		●		●	

การพัฒนาระยะที่ 4 (10 ปี)

สำหรับการพัฒนาในระยะที่ 3 และ 4 นี้จะประกอบไปด้วยโครงการที่อาจยังไม่มีรายละเอียดชัดเจนในปัจจุบัน เพียงแต่เป็นการเสนอกรอบแนวคิดตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะยาวของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ฝ่ายวางแผนของมหาวิทยาลัยจะต้องทำการศึกษารายละเอียดและความเหมาะสมของโครงการต่างๆ และปรับระยะเวลาการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในอนาคตต่อไป

การพัฒนาระยะที่ 4 (10 ปี)		THAMMASAT CENTER FOR THE PEOPLE	LEARNING COMMUNITY	SUSTAIABLE CAMPUS TOWN	JOYFUL CAMPUS	CREATIVE ECONOMY CAMPUS
1.	โครงการโรงแรมอาคารวิจัย / ศูนย์อาณาบริเวณศึกษา		●		●	
2.	โครงการศูนย์การเรียนรู้ (TEACHING LEARNING CENTER)		●		●	
3.	โครงการพาณิชยกรรมและที่พักอาศัยแบบผสมผสาน		●	●	●	●
4.	โครงการสวนวิทยุและทางเดินเชื่อมต่อ เส้นทางสายใจเชื่อมใจธรรมศาสตร์		●	●	●	
5.	โครงการอาคารปฏิบัติการวิจัยสุขศาสตร์ / อาคารจอดรถ-บริการ		●	●	●	
6.	โครงการอาคารเรียนคณะศิลปกรรมศาสตร์		●	●	●	
7.	โครงการอาคารจอดรถรวม(วิจัยเทคโนโลยี) 500 คัน			●	●	
8.	โครงการสร้างอาคารคณะ SIIT ใหม่		●		●	
9.	โครงการปรับปรุงอาคารคณะ SIIT เดิมเป็นอาคารเรียนรวมเทคโนโลยี		●		●	
10.	โครงการอาคารจอดรถรวม (วิทยาศาสตร์) 500 คัน			●	●	
11.	โครงการส่วนต่อขยายสุขศาสตร์		●		●	
12.	โครงการขยายถนนประภาศน์ อวยชัย (เลียบคลองทิศใต้ศูนย์ประชุม)				●	●
13.	โครงการศูนย์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และอาคารจอดรถ 1,000 คัน	●	●		●	●
14.	โครงการปรับภูมิทัศน์พื้นที่เชื่อมต่อส่วนบริหารและส่วนการวิจัย			●	●	
15.	โครงการปรับภูมิทัศน์พื้นที่เชื่อมต่อส่วนกีฬา นันทนาการ และวัฒนธรรม			●	●	
16.	โครงการปรับภูมิทัศน์ลานกีฬาภายใน			●	●	
17.	โครงการปรับภูมิทัศน์กลุ่มการเรียนรวมเทคโนโลยี			●	●	
18.	โครงการปรับภูมิทัศน์ศูนย์เศรษฐกิจสร้างสรรค์			●	●	

หมายเหตุ :
รายละเอียดเพิ่มเติม “เล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577” (ส่วนที่ 1 รายละเอียดการวางผังแม่บท) บทที่ 7 - การกำหนดระยะพัฒและงบประมาณโครงการเบื้องต้น

ข้อควบคุมทางกายภาพ

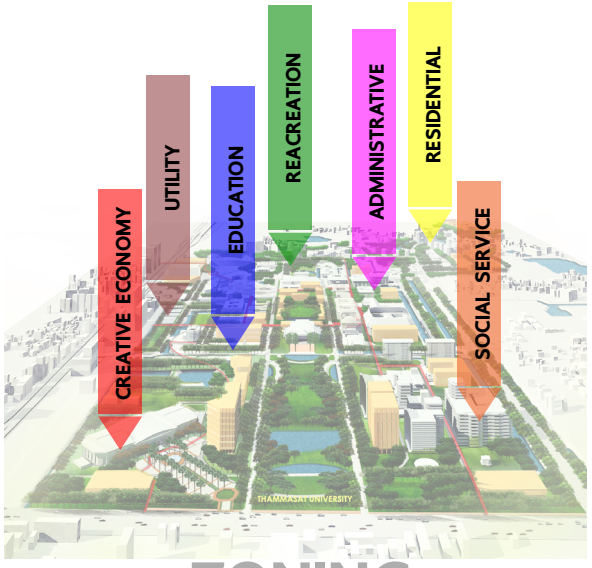
ผังแม่บทระยะยาวย่อมต้องมีการปรับปรุงเป็นระยะให้เหมาะสมกับสถารณ์การณ์ในอนาคต อย่างไรก็ตามเพื่อให้บรรลุตามภาพฝันผังแม่บท 2577 จำเป็นต้องรักษาโครงหลักของผัง ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1 การแบ่งส่วนพื้นที่ (zones) ระบบสัญจรและจุดจอดรถ (circulation & parking)

การจัดแบ่งส่วนพื้นที่สำหรับผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ. 2577 ได้ใช้หลักการปรับปรุงจากลักษณะการใช้ที่ดินในแผนปัจจุบัน (พ.ศ 2557) โดยปรับให้ตอบสนองต่อเป้าหมาย “ธรรมศาสตร์ 100 ปี” นั่นคือ

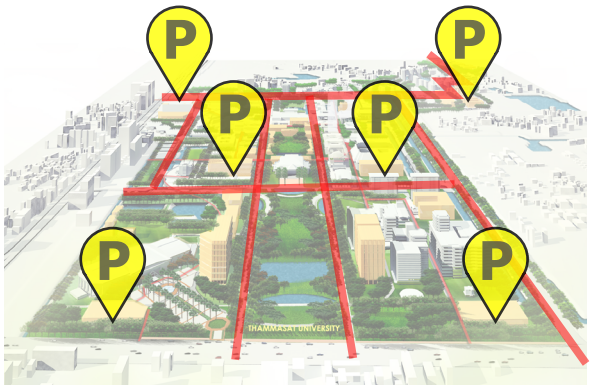
“มธ.ศูนย์รังสิต เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เพื่อประชาชนและผู้อยู่มีความสุข”

รวมทั้งให้มีความสอดคล้องกับบริบทโดยรอบทั้งในปัจจุบันและอนาคตมากยิ่งขึ้น โดยหลักการสำคัญคือ ปรับภาพลักษณ์บริเวณ “ด้านหน้า” ของมหาวิทยาลัยให้มีลักษณะเปิดรับต่อชุมชนภายนอกมากยิ่งขึ้นทั้งทางด้านกายภาพและด้านการใช้งาน ได้แก่ บริเวณด้านทิศตะวันออกติดถนนพหลโยธินกำหนดให้เป็นพื้นที่การบริการวิชาการและสังคม ด้านทิศตะวันตกติดสถานีรถไฟฟ้าสายสีแดงกำหนดให้เป็นพื้นที่เชิงพาณิชยกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน และด้านทิศใต้ติดถนนเชียงรากกำหนดให้เป็นพื้นที่บริการด้านนันทนาการ กีฬาและวัฒนธรรม สำหรับพื้นที่การศึกษาและพื้นที่พักอาศัย กำหนดให้อยู่บริเวณภายในใจกลางมหาวิทยาลัยเพื่อความสะดวกในการดูแลรักษาความปลอดภัย โดยพื้นที่ส่วนภายใน (สำหรับนักศึกษาและบุคลากร) และส่วนด้านหน้า (สำหรับบริการประชาชน) จะเชื่อมต่อกันด้วยพื้นที่สีเขียวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดการแบ่งส่วนพื้นที่ต่างๆ ดังแสดงในบทที่ 3 หัวข้อ 3.1 การแบ่งส่วนการใช้พื้นที่และอาคาร และ 3.2 ระบบการสัญจร

ZONING

ระบบการสัญจรและจุดจอดรถนั้น มีแนวคิดหลักของการจัดระบบเส้นทางสัญจรภายในศูนย์รังสิต โดยให้ความสำคัญกับประเด็นเมืองมหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน และมหาวิทยาลัยแห่งความสุข การจัดระบบสัญจรจึงทำเพื่อส่งเสริมการสัญจรทางเท้า จักรยาน และระบบขนส่งมวลชนให้มากกว่าการใช้รถยนต์ส่วนตัว โดยมีปัจจัยส่งเสริมจากภายนอก คือโครงการรถไฟฟ้าสายสีแดงที่จะมาถึงสถานีรถไฟธรรมศาสตร์ในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งจะทำให้ปริมาณการใช้รถยนต์ส่วนตัวลดน้อยลง ทั้งนี้หลักการสำคัญในการปรับระบบ คือจัดให้รถยนต์ส่วนตัวและรถขนส่งมวลชนจากภายนอกมหาวิทยาลัย สัญจรผ่านถนนภายในมหาวิทยาลัยน้อยที่สุด เพื่อลดมลภาวะและส่งเสริมบรรยากาศของมหาวิทยาลัยน่าอยู่น่าเรียน การสัญจรภายในใช้ระบบขนส่งสาธารณะของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก ร่วมกับการสร้างความสะดวกสบายให้กับทางเท้าและทางจักรยาน เพื่อเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับการสัญจรโดยรถขนส่งมวลชน

CIRCULATION &PARKING

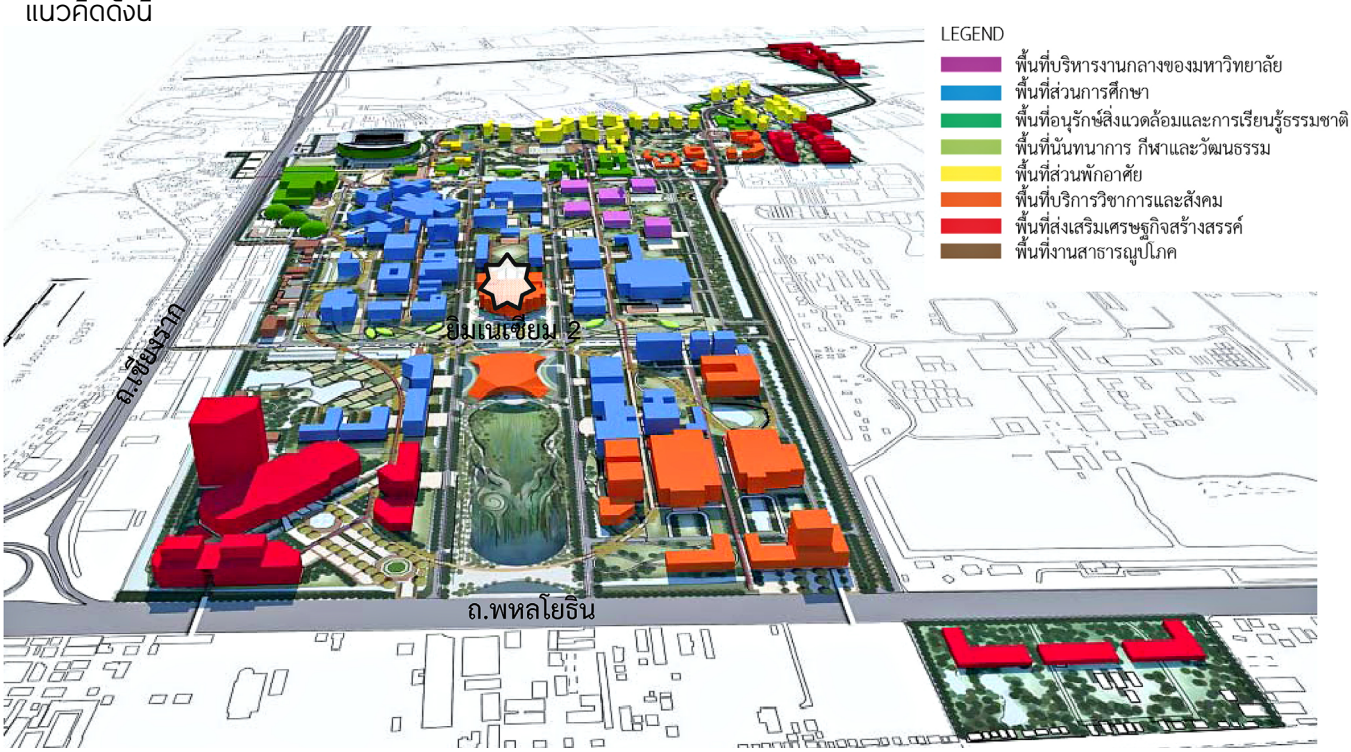
ข้อควบคุมทางกายภาพ

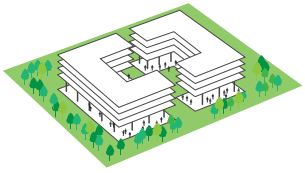
2 สัดส่วนความหนาแน่น (F.A.R.) และร้อยละพื้นที่เปิดโล่ง

การกำหนดสัดส่วนความหนาแน่นและร้อยละของพื้นที่เปิดโล่งสำหรับผังแม่บทมธ.ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577 มีวัตถุประสงค์ เพื่อวางกรอบและชี้นำระดับความเข้มข้นในการพัฒนาพื้นที่ และรักษาระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้อาศัยในพื้นที่

จากปัญหาการกระจายตัวของกลุ่มอาคารในพื้นที่บล็อคย่อยต่างๆ ยังไม่มีรูปแบบที่สม่ำเสมอ เนื่องมาจากลักษณะการกำหนดพื้นที่บล็อคที่ใหญ่เกินไป ทำให้ควบคุมลักษณะทางกายภาพที่เกิดขึ้นจริงได้ยาก ดังนั้น การปรับข้อกำหนดด้านสัดส่วนความหนาแน่นและร้อยละของพื้นที่เปิดโล่งสำหรับมธ.ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577 จึงได้ใช้หลักการและแนวคิดดังนี้

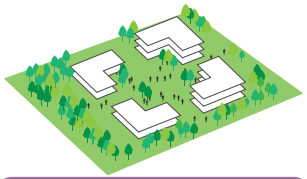
1) แบ่งขนาดบล็อคในการควบคุมความหนาแน่นและพื้นที่เปิดโล่งให้มีขนาดเล็กลง
2) กระจายความหนาแน่นและสัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งให้สมดุลกันในแต่ละส่วน (zones)
3) กำหนดความหนาแน่น และสัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งให้เหมาะสมกับการใช้งานแต่ละส่วน

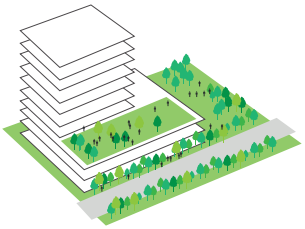
พื้นที่การศึกษา

สร้างความใกล้ชิดในระยะเดิน สนับสนุนให้เกิดจุดศูนย์รวมกิจกรรม (node) เพิ่มโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

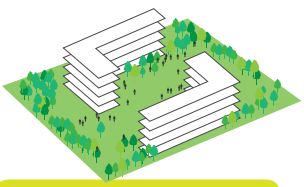
พื้นที่แกนกลางแนวตะวันออก-ตะวันตก

สร้างพื้นที่เปิดโล่งหลัก เพื่อเป็น “พื้นที่หายใจ” ของศูนย์รังสิต

พื้นที่บริการสังคมและส่งเสริมเศรษฐกิจ

เพิ่มการบริการ รองรับผู้ใช้ได้เต็มศักยภาพของพื้นที่ (บริเวณด้านที่ติดถนนหลักและสถานีรถไฟ)

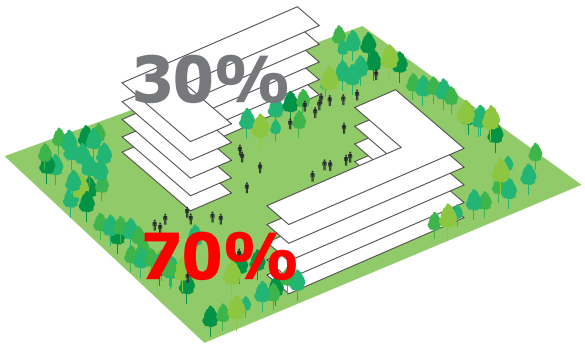
พื้นที่พักอาศัย

สร้างความเป็นอยู่ที่ดี โปร่งโล่ง อากาศถ่ายเท และรองรับผู้อาศัยได้มาก ดังแสดงในบทที่ 3 หัวข้อ 3.3 การกำหนดความหนาแน่นและร้อยละพื้นที่เปิดโล่ง

3 พื้นที่เปิดโล่งสีเขียว (green open spaces)

การแบ่งระบบพื้นที่เปิดโล่ง มีความสำคัญต่อการใช้งาน ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่และเอื้อให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันทางสังคม ทั้งในส่วนของกลุ่มคนจำนวนมาก สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทพื้นที่นั้นๆ ซึ่งการจัดการและออกแบบพื้นที่เปิดโล่ง มีหลักการที่ต้องการให้เกิดความสอดคล้องกับแนวคิด “Sustainable Campus” ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีเป้าหมายพื้นที่เปิดโล่งสีเขียวร้อยละ 70 มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่าง อาจารย์ นักศึกษาและบุคคลากร ได้เรียนรู้และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สะท้อนเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดังแสดงในบทที่ 3 หัวข้อ 3.4 ระบบภูมิทัศน์และพื้นที่เปิดโล่ง

พื้นที่เปิดโล่งสีเขียวร้อยละ 70
มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อม
ที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้

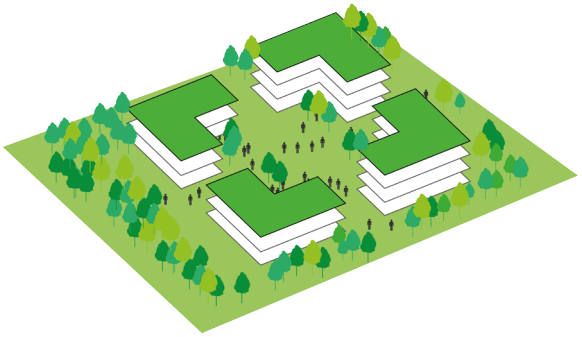

4 พื้นที่ควบคุมความสูง และรูปแบบสถาปัตยกรรม (height & architectural styles)

การกำหนดและควบคุมระดับความสูงของอาคารและสิ่งก่อสร้าง เพื่อส่งเสริมให้เกิดภาพจำและบรรยากาศที่สวยงามโดยกำหนดให้การออกแบบคำนึงถึงความสูงของกลุ่มอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและกลุ่มอาคารแสดงเอกลักษณ์มหาวิทยาลัย (ดังแสดงในผังกำหนดพื้นที่อัตลักษณ์มหาวิทยาลัย)

เพื่อให้เกิดการออกแบบที่สอดคล้องและสร้างเอกภาพแก่พื้นที่ และการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อให้ลักษณะและรูปลักษณ์สถาปัตยกรรมสอดคล้องกับบริบท และเอกลักษณ์ของพื้นที่เดิม ให้พื้นที่ใช้งาน สภาพแวดล้อมของอาคารเรียนและอาคารอื่นๆ สอดคล้องกับกิจกรรม เหมาะสมกับการใช้งานของนักศึกษา บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ให้เกิดบรรยากาศของสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Learning Community) แนวทางการวางผังอาคาร รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงานเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เรียบง่ายแต่สื่อเอกลักษณ์และส่งเสริมเอกภาพ สอดคล้องกับแนวคิดมหาวิทยาลัยยั่งยืน

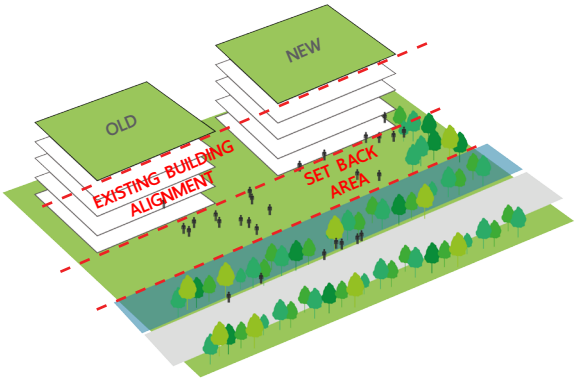
เกิดบรรยากาศของสภาพแวดล้อม
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้
ประหยัดพลังงาน
เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5 ระยะถอยร่นอาคารใหม่ (set back)

เพื่อสร้างความเป็นระเบียบให้กับทัศนียภาพโดยรวมและสอดคล้องกับผังแม่บทของมหาวิทยาลัยโดยใช้ระยะถอยร่นของอาคารชุดเดิม แนวอาคารเดิม (Existing building alignment) และรักษาความต่อเนื่องของที่ว่างสาธารณะโดยรอบของอาคาร โดยมีข้อกำหนดดังนี้ ห้ามก่อสร้างอาคาร และสิ่งก่อสร้างตามคำจำกัดความ พรบ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ยกเว้นประเภทสิ่งก่อสร้างขนาดเล็ก (สะพาน, รั้ว, กำแพง, ศาลา, ประตู, ป้าย)รักษาแนวคลองระบายน้ำเดิมไว้ ห้ามถม และปลูกสร้างอาคารล้ำลงไปในคลอง และมีระยะเว้นจากคลองไม่ต่ำกว่า 3-6 เมตร รักษาแนวคันดินกันน้ำท่วมไว้ เพื่อให้เป็นพื้นที่สีเขียวรอบมหาวิทยาลัย และสามารถใช้งานด้านนันทนาการในการพักผ่อนต่างๆได้ แนวถนนที่กำหนดระยะถอยร่นอาคารใหม่ได้แก่ ถนนปรีดี พนมยงค์,ถนนป๋วย อึ้งภากรณ์, ถนนตลาดวิชาตอนบนตั้งแต่หน้าหอพระพุทธธรรมธิฐิศาสดาถึงหน้าศูนย์เอเชียตะวันออกศึกษา ซึ่งเป็นอาคารอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และถนนดังแสดงแนวถนนที่กำหนดระยะถอยร่นอาคารใหม่ในผังกำหนดพื้นที่แสดงอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย ดังแสดงในบทที่ 3 หัวข้อ 3.5 การรับรู้จินตภาพของพื้นที่มหาวิทยาลัย

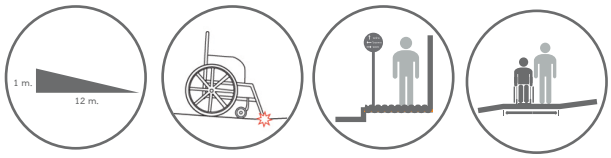
รักษาแนวคลองระบายน้ำเดิมไว้ ห้ามถม และปลูกสร้างอาคารล้ำลงไปในคลอง

6 สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทั้งมวล (universal design)

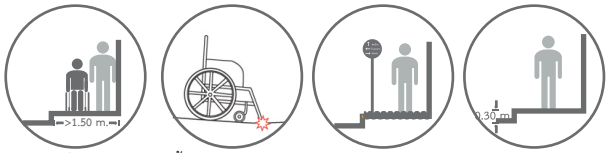
การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทั้งมวล สร้างสรรค์จัดการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ในพื้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เชื่อมโยงกับพื้นที่โดยรอบ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมให้กับผู้ใช้งานทุกกลุ่ม โดยมีข้อกำหนดและแนวทางการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ประกอบด้วย

6.1 ทางลาดเพื่อคนทั้งมวล

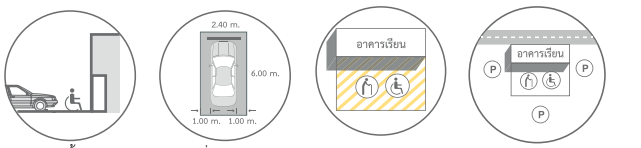
ความชันไม่น้อยกว่า 1:12 | พื้นผิวเรียบ ไม่มีร่องหรือรางระบายน้ำที่ก่อให้เกิดอันตราย | มีผิวสัมผัสเตือนที่จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด | มีขนาดและความกว้างเหมาะสม

6.2 ทางเท้าและทางสัญจรเพื่อคนทั้งมวล

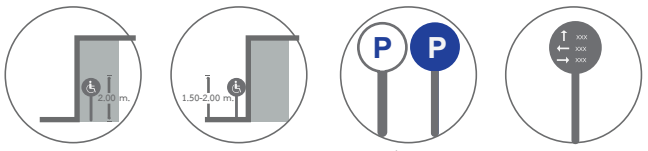
ความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 ม. | พื้นผิวเรียบ ไม่มีร่องหรือรางระบายน้ำที่ก่อให้เกิดอันตราย | มีผิวสัมผัสเตือนก่อนมีสิ่งกีดขวางหรือใช้ทาสีเมื่อมีการเปลี่ยนทิศทาง | มีระดับต่างกันไม่เกิน 0.30 ม.

6.3 ที่จอดรถสำหรับคนพิการ

วัสดุปูพื้นเรียบ มีระดับเสมอกับพื้นที่ใช้งาน | ที่จอดรถ ขนาด 2.40x6.00 ม. และที่ว่างด้านข้างไม่น้อยกว่า 1.00 ม. | ทาสีหรือป้ายสัญลักษณ์ที่เห็นได้ชัดเจน | มีลานจอดรถของคนพิการตามกลุ่มอาคาร หรือพื้นที่กิจกรรม

6.4 ป้ายและสัญลักษณ์เพื่อคนทั้งมวล

ป้ายภายในอาคาร สูงจากระดับพื้นดิน 1.50-2.00 ม. | ป้ายภายนอกอาคาร สูงจากระดับพื้นดิน 2.00 ม. | พื้นสีขาว ตัวอักษรสีน้ำเงิน หรือพื้นสีน้ำเงิน ตัวอักษรสีขาว | ป้ายบอกทางไปสู่อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก

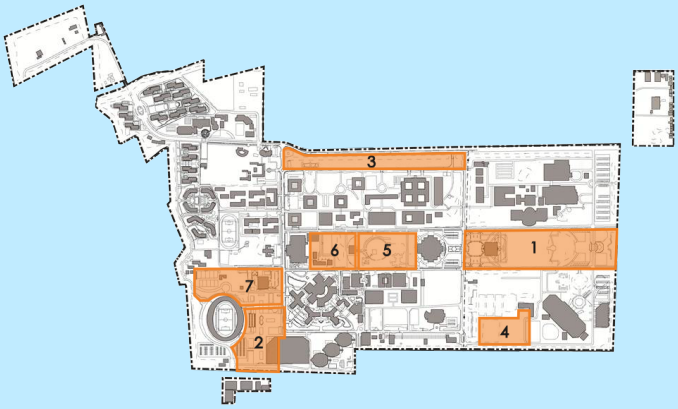
หมายเหตุ :
รายละเอียดเพิ่มเติม “เล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577”
(ส่วนที่ 2 แนวทางการออกแบบกายภาพ Design Guideline)

บทที่ 6
ก้าวต่อไปของศูนย์รังสิต

(ภาพโดย สถาบันอาศรมศิลป์)

โครงการในผังแม่บทเพื่อไปสู่เป้าหมาย “ธรรมศาสตร์ 100 ปี”

เพื่อตอบสนองกับแนวคิดหลักของผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ. 2577 และตอบสนองต่อเป้าหมาย “ธรรมศาสตร์ 100 ปี” นั่นคือ “มธ.ศูนย์รังสิต เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เพื่อประชาชน และผู้อยู่มีความสุข” รวมทั้งให้มีความสอดคล้องกับบริบทโดยรอบทั้งในปัจจุบันและอนาคตมากยิ่งขึ้นจึงเลือกขยายพื้นที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ ประกอบด้วย 7 โครงการหลัก ได้แก่

1 โครงการอุทยานการเรียนรู้ ป๋วย 100 ปี และสวนสาธารณะธรรมศาสตร์
2 โครงการอาคารจอดรถ 1,000 คัน และร้านค้าประตูเชียงรากใหม่
3. โครงการสวนพลังงานธรรมศาสตร์ 80 ปี (Solar Park)
4. โครงการสวนสมุนไพร
5. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สนามธรรมจักรรวมใจ
6. โครงการกลุ่มอาคารเรียนรวม
7. โครงการวางผังและออกแบบลานกิจกรรมหน้าศูนย์กีฬา

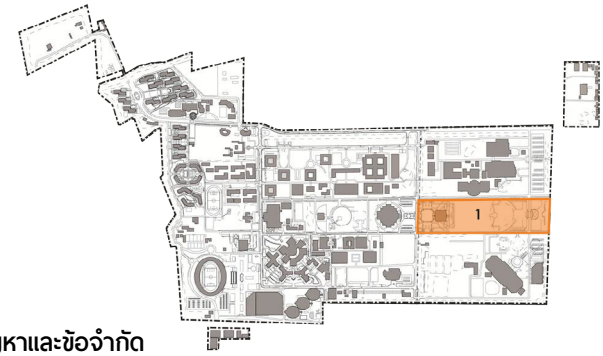
1. โครงการอุทยานการเรียนรู้ ป๋วย 100 ปี และสวนสาธารณะธรรมศาสตร์

ออกแบบสถาปัตยกรรมโดย สถาบันอาศรมศิลป์

สภาพพื้นที่ปัจจุบัน

ปัจจุบันมีขอบเขตความยาวของพื้นที่ประมาณ 800 เมตร ตั้งแต่ป้ายชื่อมหาวิทยาลัยติดประตูทางเข้าหลักถนนพหลโยธิน จนถึงถนนพิทักษ์ธรรมตรงข้ามอาคารยิมเนเซียม 2 และมีความกว้างประมาณ 200 เมตร เป็นส่วนใจกลางพื้นที่ ที่ต่อเนื่องกับส่วนแกนกลางการศึกษา

ปัญหาและข้อจำกัด

1) ลักษณะกายภาพของพื้นที่มีขนาดใหญ่ วางเป็นแนวลึกจากถนนพหลโยธิน ทำให้ความเข้มข้นของการใช้งานเกิดขึ้นจะมีเฉพาะพื้นที่ติดถนน ส่วนอื่นๆไม่ค่อยมีการใช้งานมากนัก

2) พื้นที่โครงการบริเวณติดริมถนนพหลโยธิน มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นสวนสาธารณะส่งผลให้มูลค่าทางเศรษฐกิจดังกล่าวหายไป

ที่มาและแนวคิดในการออกแบบพื้นที่

เพื่อให้การใช้งานพื้นที่ส่วนนี้เป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพและตองสนองการเป็นพื้นที่บริการประชาชนมากที่สุด จึงเสนอปรับเปลี่ยนการใช้งานเพื่อสร้างกิจกรรมนันทนาการที่ตอบรับความต้องการของทั้งชุมชนและผู้ใช้งานภายในมหาวิทยาลัยให้เกิดกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น

เป็นจุดศูนย์รวม (node) ของการพักผ่อนนันทนาการของชาวธรรมศาสตร์และประชาชน รวมถึงเป็นการสร้างอนุสรณ์สถานในโอกาส100ปีชาตกาล อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ สร้างจิตวิญญาณแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นธรรมศาสตร์ให้คนทั่วไปสามารถเข้าศึกษาเรียนรู้ได้

(ภาพโดย สถาบันอาศรมศิลป์)

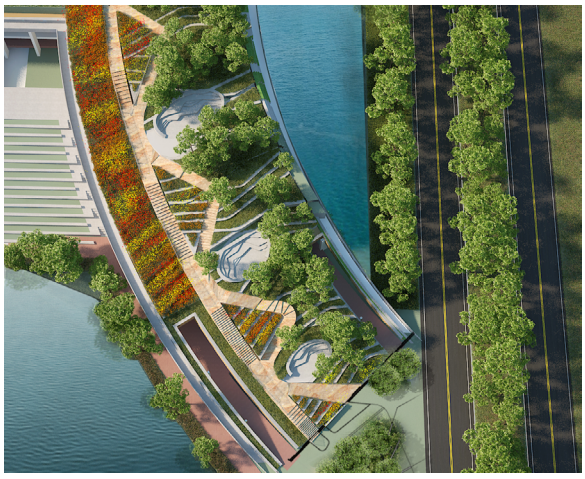
ออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมโดย บริษัท LANDPROCESS

แนวความคิดในการออกแบบ

"ความเสมอภาค เสรีภาพ ภราดรภาพ" เป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ให้แก่ธรรมศาสตร์และชุมชนโดยรอบ เพื่อพักผ่อน นันทนาการและเป็นพื้นที่หลักที่สามารถทำกิจกรรมหรือแสดงความคิดเห็นเชิงสังคมสำหรับคนในมหาวิทยาลัยและชุมชนสร้างปฏิสัมพันธ์และความเท่าเทียมกันในการใช้พื้นที่ ทั้งนี้สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกจากเส้นสัญจรรอบพื้นที่โครงการเปรียบเสมือนการเพิ่ม "สมรรถภาพ" สร้างความสมบูรณ์และประสิทธิภาพของการใช้งานในพื้นที่

โดยสวนสาธารณะดังกล่าวจะช่วยสร้างมุมมองแกนกลาง ส่งเสริมจินตภาพและเอกลักษณ์มหาวิทยาลัย อาคารหอจดหมายเหตุ 100ปี อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อยู่ถัดจากบริเวณ สวนสาธารณะ ตรงข้ามกับอาคารหอประชุมธรรมศาสตร์ (ยิมเนซี่ยม2) มีแนวคิดในการออกแบบอาคารเพื่อสื่อถึงความเรียบง่าย มีลักษณะเป็นอาคารอยู่ใต้เนินดินเพื่อให้สอดคล้องกับคำว่า "ป๋วย" ซึ่งแปลว่า เนินดิน และแสดงถึงความนอบน้อมไม่แสดงตนให้ดูยิ่งใหญ่ เด่นไปจากพื้นที่โดยรอบ ทั้งนี้ภายในอาคารเน้นกิจกรรมแสดงประวัติความเป็นมาของอาจารย์ ทั้ง3 คือ อ.ปรีดี อ.สัญญา อ.ป๋วย มีความสำคัญของธรรมศาสตร์และประเทศอย่างไร รวมทั้งจุดบริการข้อมูลทางวิชาการและห้องจัดประชุมแก่ประชาชนที่สนใจ

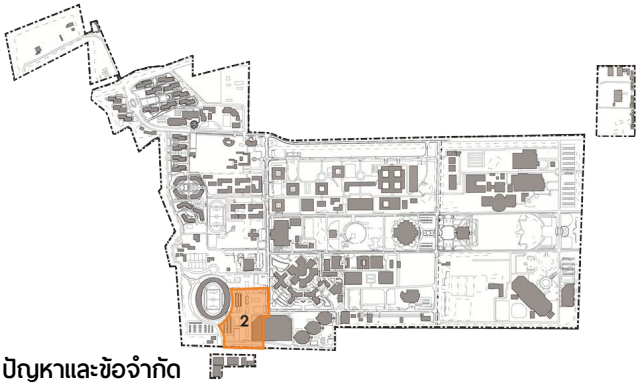
(ภาพโดย : บริษัท LANDPROCESS)

2. โครงการอาคารจอดรถ 1,000 คัน และร้านค้าประตูเชียงรากใหม่

สภาพพื้นที่ปัจจุบัน

ปัจจุบันประกอบไปด้วยพื้นที่ทางทิศใต้ของ Main stadium และ พื้นที่ทางทิศตะวันตกของศูนย์กีฬาทางน้ำ พื้นที่สนามกลางแจ้ง และลานจอดรถกระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ การใช้งานพื้นที่มีทั้งจากประชาชนภายนอกและนักศึกษา บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย การใช้งานพื้นที่ศูนย์กีฬานี้ยังทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เห็นได้จากพื้นที่ลานว่างเปล่าขนาดใหญ่

ปัญหาและข้อจำกัด

1) โล่งรอบบริเวณศูนย์กีฬา โดยเฉพาะด้านทิศใต้ซึ่งเป็นลานขนาดใหญ่มากเนื่องจากเป็นลานทางเข้าหลักของการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ปัจจุบันพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้รับการจัดเป็นพื้นที่กิจกรรมพิเศษใดๆ ทำให้ไม่มีการเชื่อมต่อกิจกรรมจากส่วนการศึกษา และพื้นที่ภายนอกมาสู่ภายในพื้นที่ศูนย์กีฬา

2) พื้นที่ส่วนด้านตะวันตกหลัง Main Stadium ซึ่งเป็นอาคารกีฬาขนาดใหญ่ เป็นพื้นที่โล่งขนาดค่อนข้างใหญ่แต่มีลักษณะแคบยาว และพื้นที่รกร้าง ถูกบดบังจากการมองเห็นและห่างไกลจากการเข้าถึง จึงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณนี้

ที่มาและแนวคิดในการออกแบบพื้นที่

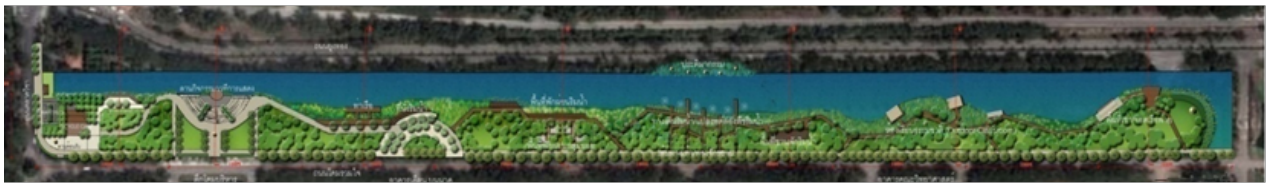
เพื่อเร่งด่วนด้านการจราจรภายในมหาวิทยาลัยและภายนอก และปัญหาด้านภาพลักษณ์ ทัศนียภาพด้านหน้ามหาวิทยาลัย จึงเกิดโครงการสร้างประตูหลักแห่งใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกและรองรับการขยายตัว

แนวความคิดในการออกแบบ

การสร้างความโดดเด่นสง่างามแก่พื้นที่ คงลักษณะเดิมของกิจกรรมภายในยิมเนเซียมและอาคารต่างๆไว้แต่เสนอให้ปรับเปลี่ยนการใช้งานของพื้นที่เปิดโล่งภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดด้านการใช้งานแก่ผู้ใช้งานทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย

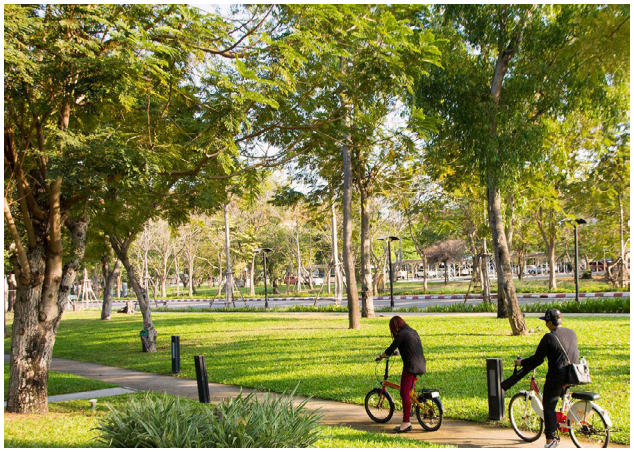
ปรับใช้พื้นที่ลานคอนกรีตด้านหลังอาคารศูนย์กีฬาทางน้ำให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับทางเข้าใหม่ของมหาวิทยาลัย ซึ่งเสนอให้อยู่ในตำแหน่งตรงกับแกนประติมากรรมพญานาคและหอพัก TU Dome การสร้างอาคารจอดรถรวมขนาด 1,000 คันและอาคารพาณิชยกรรม ทำเพื่อลดยานพาหนะในมหาวิทยาลัยส่วนพื้นที่ร้านค้าบริเวณชั้นล่างจะส่งผลให้คนจากชุมชน หอพัก TU Dome และหอพักเอกชนโดยรอบสามารถเข้ามาใช้บริการศูนย์กีฬาได้อย่างสะดวกขึ้น และสร้างความมีชีวิตชีวาแก่พื้นที่ด้วย ส่วนพื้นที่ลานโล่งทางทิศใต้ของประติมากรรมพญานาคและลานจอดรถของสเตเดียม ฝั่งตะวันออก เสนอให้ปรับปรุงเป็นสนามรักบี้สำหรับฝึกซ้อมและแข่งขัน อีกทั้งปรับเป็นสนามเอนกประสงค์เพื่อรองรับกิจกรรมขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณพื้นที่ดาดแข็ง ส่งเสริมการใช้งานให้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน นักศึกษา บุคลากร หรือนักกีฬาจากภายนอกมหาวิทยาลัยใช้พื้นที่ดังกล่าวได้ สอดคล้องกับแนวแกนความคิด Leisure Corridor ซึ่งต่อเนื่องมาจากเอกลักษณ์เดิมของถนนตลาดวิชาที่มีกิจกรรมหลากหลายทั้งจากนักศึกษา และผู้ใช้งานภายนอก พื้นที่สนามอเนกประสงค์นี้ ยังสามารถใช้เป็นที่จอดรถชั่วคราว (overflow parking) สำหรับช่วงการแข่งขันกีฬาได้ด้วย

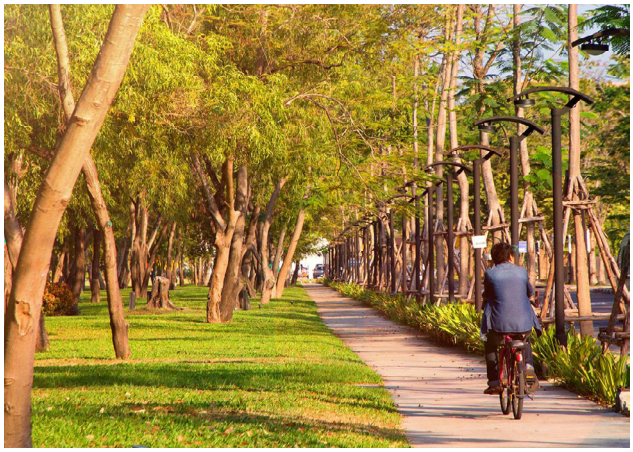
3. สวนพลังงานธรรมศาสตร์ 80 ปี (Solar Park)

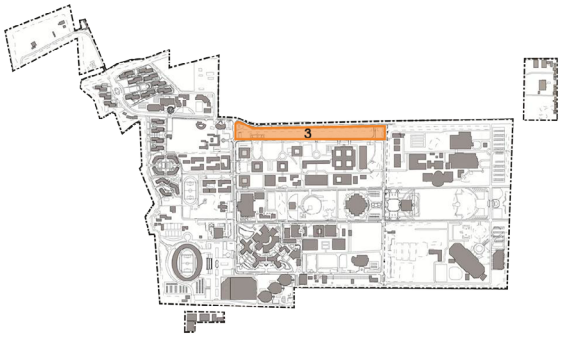

สภาพพื้นที่ปัจจุบัน

พื้นที่ออกแบบ มีความยาว 900 เมตร กว้าง 61 เมตรรวมเป็นพื้นที่ขนาด 34.3 ไร่ (เป็น ผืนน้ำ 10.1 ไร่ และผืนดิน 24.2 ไร่)ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่สีเขียวผืนใหญ่ มีระบบนิเวศสมบูรณ์ที่สุดผืนหนึ่งที่เหลืออยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตประกอบไปด้วยต้นไม้ใหญ่ ที่ทำหน้าที่ให้ร่มเงา เป็นแหล่งที่อยู่ของสิ่งมีชีวิต เป็นพื้นที่น้นทนาการ และเป็นพื้นที่รับน้ำ

ปัญหาและข้อจำกัด

1) เดิมเป็นพื้นที่รกร้างมีการนำเศษดิน หรือวัสดุในการก่อสร้างในถมในพื้นที่ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่เสื่อมโทรม ไม่มีการใช้งาน เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักศึกษาหรือบุคลากรมหาวิทยาลัยในช่วงเวลากลางคืน

ที่มาและแนวคิดในการออกแบบพื้นที่

เพื่อรองรับการใช้งานที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นกิจกรรมเดิมและกิจกรรมที่เพิ่มเติมใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่รวมทั้งให้ความสำคัญกับการรักษาระบบนิเวศชายน้ำไว้ให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดเป็นโครงการต้นแบบของการรักษาสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน และเป็นพื้นที่ศึกษาธรรมชาติพื้นถิ่นของประชาคมธรรมศาสตร์ด้วย

แนวความคิดในการออกแบบ

โครงการสวนพลังงาน (solar park) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้พัฒนาแนวคิดที่จะนำนวัตกรรมพลังงานหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่สวนสาธารณะ โดยตั้งเป้าหมายให้เกิดการใช้พลังงานที่ผลิตจากพลังงานหมุนเวียนที่เพียงพอสำหรับการสนับสนุนการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ กิจกรรมอื่นๆในพื้นที่ และการดูแลรักษาภูมิทัศน์ เพื่อให้เป็นต้นแบบของสวนสาธารณะพลังงานหมุนเวียนสำหรับเมืองยุคใหม่ พร้อมๆกับการสร้างจิตสำนึกและการเรียนรู้ในด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมให้กับนักศึกษาและสาธารณชนทั่วไป โดยมีแนวคิดการออกแบบให้เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักศึกษา ในรูปแบบต่างๆ เป็นสวนสาธารณะที่ใช้พลังงานหมุนเวียนทั้งหมดในการผลิตกระแสไฟฟ้า สำหรับไฟแสงสว่าง ไฟเลือกใช้พันธุ์ไม้และวัสดุพื้นถิ่น มีประติมากรรมเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยทั้งด้านการเมือง จิตอาสา ผสานร่วมกับการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

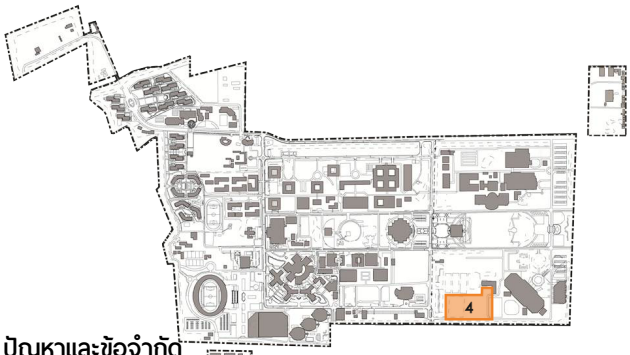
4. โครงการสวนสมุนไพร

ออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมโดย บริษัท KV ART & DESIGN

สภาพพื้นที่ปัจจุบัน

เป็นพื้นที่บริเวณที่ติดกับหลังอาคารศูนย์ประชุมธรรมศาสตร์ (ยิมเนเซียม1)ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ติดกับถนนป๋วย อึ๊งภากรณ์และสวนธรรมศาสตร์สาธารณะ ภายในพื้นที่ประกอบด้วยกายภาพที่หลากหลาย ได้แก่ บ่อบำบัดน้ำ กลุ่มอาคารวิจัยเชิงวิชาการ ลานจอดรถและพื้นที่รกร้าง ขณะที่กลุ่มอาคารวิจัยมีผู้ใช้งานน้อยและใช้งานเพียงช่วงกลางวันเท่านั้น

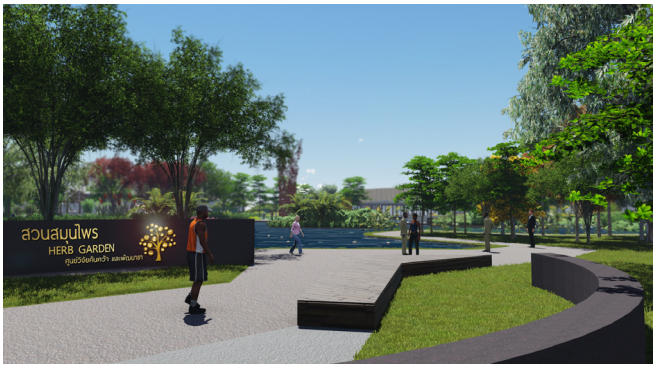

ปัญหาและข้อจำกัด

- ปัจจุบันมีการนำเศษวัสดุหรือขยะมาทิ้ง ส่งผลให้พื้นที่รกร้างไม่สามารถเข้าไปทำกิจกรรมหรือใช้ประโยชน์ได้
- กิจกรรมในพื้นที่มีน้อย ไม่สอดคล้องกับขนาดพื้นที่ ส่งผลให้เป็นพื้นที่รกร้างขาดการใช้งานที่เหมาะสม
- สภาพพื้นที่ปัจจุบันเป็นโล่งกว้าง ไม่มีต้นไม้ใหญ่ที่ใช้ศักยภาพร่มเงาได้ ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการในการใช้งบประมาณเพื่อฟื้นฟูและปลูกต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่

ที่มาและแนวคิดในการออกแบบพื้นที่

เน้นการผสมผสานระหว่างการศึกษาที่ให้ความรู้ด้านระบบนิเวศและพืชสมุนไพร รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่น่าใช้งาน ส่งเสริมระบบนิเวศมหาวิทยาลัยสร้างพื้นที่สีเขียวที่มีคุณค่าแก่พื้นที่มหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบ

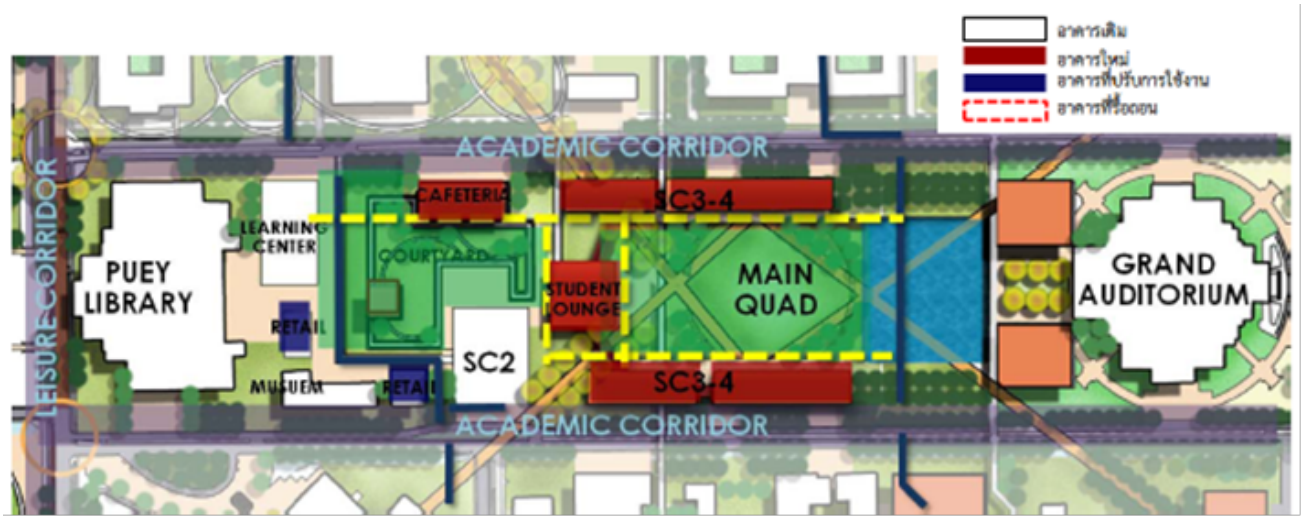

(ภาพโดย : บริษัท KV ART & DESIGN)

5. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สนามธรรมจักรรวมใจ

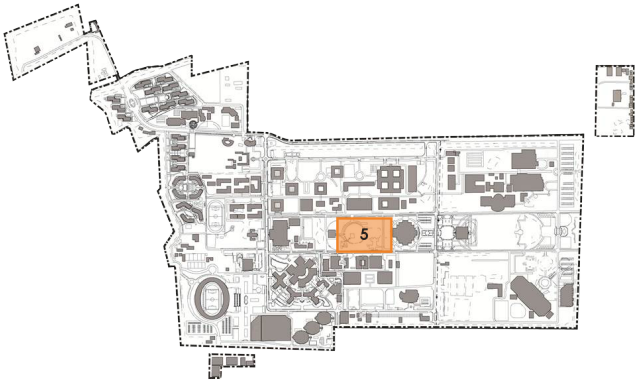

สภาพพื้นที่ปัจจุบัน

พื้นที่ส่วนแกนกลางมหาวิทยาลัย ขนาบด้วยถนนสำคัญ คือถนนปรีดีและถนนป๋วย ถูกแบ่งพื้นที่ส่วนตะวันออกที่ติดกับถนนพหลโยธินจะเป็นส่วนพื้นที่บริการประชาชน โดยพื้นที่แกนกลางด้านตะวันตก ที่อยู่ในตำแหน่งที่ล้อมรอบด้วยพื้นที่การศึกษาทั้งกลุ่มคณะด้านสังคมศาสตร์ และกลุ่มคณะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็น “ส่วนพื้นที่แกนกลางส่วนการศึกษา” มีขนาด 800 x 200 เมตร ล้อมรอบด้วยถนนปรีดีและถนนป๋วยในด้านทิศเหนือและใต้ ถนนพิทักษ์ธรรมและถนนตลาดวิชาในด้านทิศตะวันออกและตะวันตกตามลำดับ

ปัญหาและข้อจำกัด

- ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใจกลางนี้ใช้เป็นสนามซอฟท์บอลซึ่งมีการใช้งานน้อยมาก บางส่วนถูกใช้เป็นลานจอดรถสำหรับอาคารเรียนกลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้ปริมาณการสัญจรหนาแน่นในช่วงเวลาเร่งด่วน

ที่มาและแนวคิดในการออกแบบพื้นที่

เพื่อสร้างพื้นที่ซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่มีศักยภาพในการสร้างจุดศูนย์กลางกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ประกอบกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สามารถสร้างมุมมองหรือภาพจำที่เป็นเอกลักษณ์แก่ผู้ใช้งานในมหาวิทยาลัยได้ อีกทั้งมีเส้นทางเดินเท้าและทางจักรยานเดิมซึ่งมีตำแหน่งอยู่โดยรอบ จะมีส่วนช่วยในการปรับพื้นที่เพื่อสร้างความกระชับในการใช้งานได้ง่ายขึ้น

แนวความคิดในการออกแบบ

เสนอการปรับการใช้พื้นที่โดยเพิ่มกลุ่มอาคารที่จะเป็นศูนย์รวมกิจกรรม (node) เพื่อเน้นและกระชับกิจกรรมนักศึกษาให้เกิดความเป็น“Community” ศูนย์กลางมหาวิทยาลัยที่ชัดเจน สร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในส่วนการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยการออกแบบพื้นที่กำหนดกลุ่มอาคารมีลักษณะโอบล้อมพื้นที่สีเขียวตรงกลาง กลมกลืนกับลักษณะสภาพแวดล้อมธรรมชาติเดิม แนวต้นไม้ใหญ่เดิม และลักษณะเนินดินเดิม เพื่อเน้นความสำคัญของแกนกลาง และศูนย์กลางของผังมหาวิทยาลัยเชื่อมทางเดินภายในอาคารให้ต่อเนื่องกันระหว่างอาคารแต่ละหลังด้วยพื้นที่โล่งใต้ถุนอาคาร สลับกับทางเดินเท้าแบบมีหลังคาคลุมนอกจากนี้จัดทางเดินหน้าห้องเรียนให้อยู่ในด้านพื้นที่สีเขียวตรงกลาง เพื่อเน้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในการใช้สอยระหว่างอาคารกับพื้นที่สีเขียวตรงกลาง เชื่อมโยงกลุ่มอาคารเรียน อาคารกิจกรรม และหอประชุมธรรมศาสตร์ตรงแนวแกนกลางของพื้นที่สีเขียวศูนย์กลางผังมหาวิทยาลัย เป็นการสร้างศูนย์กลางกิจกรรมมหาวิทยาลัย พื้นที่สันทนาการ ส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมมุมมองอัตลักษณ์ธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต

6. โครงการกลุ่มอาคารเรียนรวม

(ภาพโดย สถาบันอาศรมศิลป์)

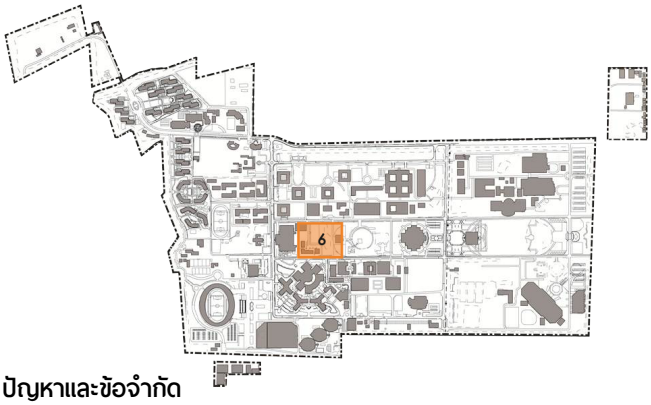

(ภาพโดย สถาบันอาศรมศิลป์)

สภาพพื้นที่ปัจจุบัน

เป็นพื้นที่โล่งไม่มีการใช้งาน ซึ่งเดิมเคยมีการพัฒนาช่วงการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ 13 พ.ศ. 2541 หลังจากนั้นทางมหาวิทยาลัยก็ไม่ได้มีแผนการพัฒนา ส่งผลให้กลายเป็นพื้นที่รกร้าง ปัจจุบันมีขอบเขตความยาวประมาณ 145 เมตร และมีความกว้างประมาณ 200 เมตร เป็นส่วนใจกลางพื้นที่การศึกษา มีถนนปรีดี พนมยงค์และถนนป่วย อึ้งภากรณ์ขนาบข้างทางทิศเหนือ-ใต้ อาคารโดยรอบประกอบด้วยหอสมุดป่วยป่วย อึ้งภากรณ์ตั้งทางทิศตะวันตก อาคารศูนย์การเรียนรู้กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ทางทิศเหนือ และพิพิธภัณฑ์ธรรมศาสตร์ลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพื้นที่

ปัญหาและข้อจำกัด

- ปัจจุบันพื้นที่อยู่ใกล้กับกลุ่มอาคารเรียนและถนนสัญจรภายในมหาวิทยาลัย ส่งผลต่อปริมาณรถที่เข้ามาจอดในพื้นที่มีจำนวนมาก หากไม่มีการจัดระบบที่จอดรถให้เหมาะสม เพื่อรองรับการใช้งานในอนาคต อาจส่งผลให้เกิดปัญหาจราจรในส่วนพื้นที่การศึกษา
- ขนาดความกว้างของพื้นที่โครงการมีระยะ 200 เมตร จากทิศเหนือจรดทิศใต้ ส่งผลให้พื้นที่มีขนาดใหญ่ หากมีกิจกรรมที่เป็นเพียงเฉพาะกลุ่ม ส่งผลต่อการพัฒนาที่ไม่ตอบรับทุกกลุ่มผู้ใช้งาน
- ในอนาคตหากมีการพัฒนากลุ่มอาคารทางสังคมศาสตร์มธ.ศูนย์รังสิต จะส่งให้มีพื้นที่ดังกล่าวมีอาคารหนาแน่นมาก อีกทั้งอยู่ติดกับส่วนบำรุงรักษาของหอสมุดป่วยฯ จึงเป็นข้อจำกัดการให้พัฒนาพื้นที่ให้สามารถรองรับการใช้งานได้หลายด้านและมีความโปร่งโล่ง สามารถรับรู้อัตลักษณ์พื้นที่ได้ชัดเจน

ที่มาและแนวคิดในการออกแบบพื้นที่

เพื่อสร้างกลุ่มอาคารสำหรับเป็นศูนย์กลางการเรียนรวมสังคมศาสตร์แห่งใหม่ของมหาวิทยาลัยและการจัดการเรียนการสอนด้านศึกษาศาสตร์และวิทยาการการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาและวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนกระบวนการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษา ปรัชญา แนวคิดในการส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ ครูเพื่อศิษย์ และเป็นต้นแบบของสถานที่การเรียนรู้ที่ช่วยสร้างพลังแรงบันดาลใจ จินตนาการและการสร้างสรรค์ปัญญาและจิตวิญญาณขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาทั้งภายในมหาวิทยาลัย และแก่สังคมในวงกว้าง และพัฒนาพื้นที่ทำกิจกรรมแห่งใหม่ของนักศึกษา บุคลากร และประชาคมภายในมหาวิทยาลัย โครงการอาคารกลุ่ม
ทางสังคมศาสตร์ มธ ศูนย์รังสิต แบ่งเป็น3 ประเภทโครงการ ได้แก่

1) อาคารส่วน A อาคารวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์
2) อาคารส่วน B อาคารInternational Learning Building
3) โครงการLearning Community Courtyard

แนวความคิดในการออกแบบ

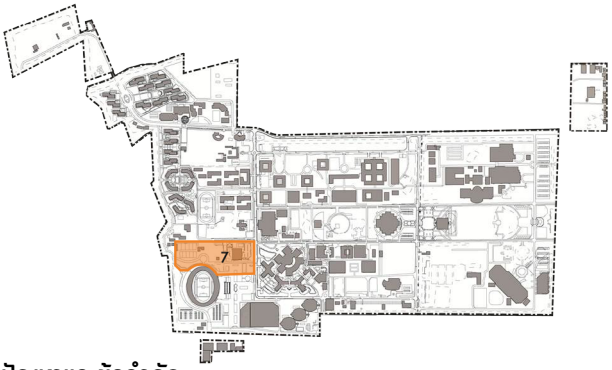
โดยการออกแบบกายภาพอาคาร เน้นรูปแบบที่เรียบง่ายกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยและง่ายต่อการดูแลบำรุงรักษา ประหยัดพลังงานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งเอื้อต่อการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มหาวิทยาลัย มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนสะท้อนถึงเอกลักษณ์และจิตวิญญาณความเป็นธรรมศาสตร์อย่างลงตัว สามารถเชื่อมการใช้งานกับพื้นที่ภายนอกอาคารซึ่งออกแบบสำหรับการทำกิจกรรมและสันทนาการร่วมกันได้สะดวก

7. โครงการวางผังและออกแบบลานกิจกรรมหน้าศูนย์กีฬา

สภาพพื้นที่ปัจจุบัน

สภาพโดยรวมของพื้นที่ศูนย์กีฬา ปัจจุบันประกอบไปด้วยอาคารยิมเนเซียม 4, 5, 6, 7, Main Stadium พื้นที่สนามกลางแจ้ง และลานจอดรถกระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่การใช้งานพื้นที่มีทั้งจากประชาชนภายนอกและนักศึกษา บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย การใช้งานพื้นที่ศูนย์กีฬานี้ยังทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ จึงกลายเป็นพื้นที่ลานว่างเปล่าขนาดใหญ่

ปัญหาและข้อจำกัด

1) พื้นที่โดยรอบ Main stadium และยิมเนเซียม ไม่ได้ใช้งานหรือส่งเสริมกิจกรรมที่เหมาะสม ส่งผลให้พื้นที่บางส่วนรกร้าง ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ขาดการเชื่อมต่อกับกลุ่มอาคารเรียน อาคารกลุ่มหอพักและชุมชนภายนอก

- กายภาพโดยส่วนใหญ่ของศูนย์กีฬาธรรมศาสตร์ เป็นพื้นดาดแข็ง มีต้นไม้ปกคลุมน้อย จึงส่งผลให้มีปริมาณการใช้งานน้อยในช่วงเวลากลางวัน เกิดความร้อนสะสมในพื้นที่

ที่มาและแนวคิดในการออกแบบพื้นที่

เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพรองรับการใช้งานดีขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายไม่เพียงแต่เป็นเพียงเพื่อประชาคมธรรมศาสตร์เท่านั้น แต่เพื่อให้บริการและส่งเสริมปฏิสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบให้สามารถเข้าถึงและใช้งานในพื้นที่มหาวิทยาลัยได้มากขึ้น

แนวความคิดในการออกแบบ

เสนอให้คงลักษณะเดิมของกิจกรรมภายในยิมเนเซียมและอาคารต่างๆไว้ แต่เสนอให้ปรับเปลี่ยนการใช้งานของพื้นที่เปิดโล่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดด้านการใช้งาน แก่ผู้ใช้งานทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย โดยเสนอปรับลานโล่งรอบประติมากรรมพญานาคและลานจอดรถของสเตเดียม เป็นสนามสำหรับฝึกซ้อมและแข่งขัน อีกทั้งปรับเป็นสนามเอนกประสงค์เพื่อรองรับกิจกรรมขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณพื้นที่ดาดแข็ง ส่งเสริมการใช้งานให้มากขึ้น ขณะที่เสนอให้มีการปรับปรุงพื้นที่ว่างโดยรอบอาคารยิมเนเซียม 7 มีจำนวนกีฬาและชนิดกีฬาที่หลากลาย สร้างเป็นศูนย์กลางของพื้นที่โซนกีฬาโดยอาจเพิ่มร้านค้าขนาดเล็กที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา เพื่อเชื่อมการใช้งานจากส่วนการศึกษาเข้าสู่บริเวณสนามเทนนิสและหอพักทางทิศตะวันตกได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยทางทิศตะวันตกของยิมเนเซียม 7 เสนอให้พัฒนาเป็นอาคารสนามฟุตซอล เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้งานบริเวณดังกล่าวมากขึ้น

บทส่งท้าย

มธ.ศูนย์รังสิต เริ่มใช้ในการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 จึงเป็นเวลานานพอสมควรที่สถานที่นี้รับใช้สังคมมานานกว่า 30 ปี เป็นสถานที่ที่หลายคนใช้เวลาช่วงหนึ่งของชีวิตใช้อยู่อาศัยเล่าเรียน ต้นไม้ใบหญ้าหลายต้นฝังรากลึกผลิใบ แผ่ร่มเงา นกหลายพันธ์เกาะกิ่งไม้เพื่อสร้างรัง โบยบินตามท้องทุ่งเพื่อหาอาหาร สัตว์หลายชนิดอยู่ในวัฏจักรห่วงโซ่อาหารเป็นจนความสัมพันธ์ที่งดงามของระบบนิเวศ และสุดท้ายคือคนที่มาอยู่อาศัยจนเปรียบเสมือน “บ้านหลังหนึ่ง” ที่ปลูกฝังหล่อหลอมและผูกพันของใครหลายคน นักศึกษาหลายรุ่น จนเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำ ที่เมื่อหวนรำลึกถึงบรรยากาศที่สุนทรีย์ของเรื่องราวในอดีต ของใครหลายต่อหลายคนในบ้านหลังนี้

ในทุกๆการพัฒนาพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นในระดับหน่วยงาน องค์กรที่มีคนอยู่อาศัยจำนวนมาก หรือแม้กระทั่งการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านของตนเอง เป็นเรื่องปกติที่ทุกคนในบ้านมีความเห็นแตกต่างกัน และมีแนวทางการแก้ปัญหาที่ต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละคน ดังนั้นการได้รับฟังปัญหาของทุกคนในบ้านตลอดจนกระบวนการสร้างความมีส่วนร่วมให้ทุกคนช่วยกันแก้ปัญหาและตระหนักถึงความเป็นส่วนหนึ่งของการเจ้าของบ้าน จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดวิธีการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนต่อไป

ผังแม่บทฉบับนี้ จึงเป็นเพียงคู่มือที่เป็นแนวทางเพื่อให้โอกาสให้คนในบ้านที่อยู่อาศัยร่วมกันทุกคน ได้ซ่อมแซมบ้านของตนเอง ตามแนวคิดที่เหมาะสมและหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อส่วนรวม เพื่อให้ทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนอย่างมีสุนทรียภาพ สอดคล้องวิสัยทัศน์ “ธรรมศาสตร์ 100 ปี” ที่ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตในปีพ.ศ.2577 จะเป็น

“สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เพื่อรับใช้ประชาชน และผู้อยู่มีความสุข”

โดยมีบทบาทสำคัญ ดังนี้
1) เป็นศูนย์บริการประชาชนอย่างเต็มศักยภาพ
(Thammasat Campus for the People)
2) เป็นเมืองมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน (Sustainable Campus Town)
3) เป็นชุมชนแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning Community)
4) เป็นมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Joyful Campus)
5) เป็นศูนย์กลางบ่มเพาะเศรษฐกิจสร้างสรรค์
(Creative Economy Campus)

ในท้ายที่สุดผังแม่บทจะเป็นจริงได้ หากทุกคนในบ้านช่วยกันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหา ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนรุ่นไป ตามเจตนารมณ์ของปรัชญามหาวิทยาลัย

คณะทำงานผังแม่บท
พุทธศักราช 2558

ประชาพิจารณ์ ครั้งที่ 1
เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556
ณ อาคารบรรยายรวม 1

ประชาพิจารณ์ ครั้งที่ 2
เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2556
ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

นิทรรศการการผังแม่บท
เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2556
ณ หอสมุดป๋วย อึ้งภากรณ์

ประชาพิจารณ์ ครั้งที่ 3
เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557
ณ อาคารบรรยายรวม 1

หมายเหตุ : รายละเอียดข้อมูล “รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการปรับปรุงผังแม่บทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พ.ศ.2577”
กองแผนงาน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
99 ม. 18 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121
โทร. 02-564-4440-59 ต่อ 1851

“การพัฒนาชาติจะต้องคำนึงถึงการทะนุถนอมสิ่งแวดล้อม ประชาชนด้วย
เวลาที่เราพิจารณาถึงเรื่องการพัฒนา จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อม
อันเป็นประโยชน์สำหรับสาธารณะ
และอันเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลภายหลังต่อไปด้วย”

อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์